

BOOKSTACKS CLASSICS

B

Χαρμίδης

Plato (c. 428-348 BCE)

Ἑλληνική EDITION

Publication record

TITLE	Χαρμίδης
AUTHOR	Plato (c. 428-348 BCE)
EDITION	Bookstacks TEI edition, based on the source electronic edition
SOURCE	Platonis Opera. Clarendon Press. 1903
PUBLISHED	21 August 2026
EDITION ID	plato_charmides
CANONICAL URI	bookstacks.org

RIGHTS AND AVAILABILITY

The underlying ancient work is in the public domain. Rights in this translation and source encoding are described below. This derived TEI file is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License; source rights remain as recorded in sourceDesc. View the canonical license terms.

No ISBN has been assigned. The stable Bookstacks edition identifier and canonical URI above serve as the publication record for this digital edition. Bookstacks asserts no additional restriction over this generated PDF beyond the canonical source terms.

Περιεχόμενα

Χαρμίδης

1

Χαρμίδης

ἤκομεν τῇ προτεραία ἐσπέρας ἐκ Ποτειδαίας ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, οἷον δὲ διὰ χρόνου ἀφιγμένος ἀσμένως ἦα ἐπὶ τὰς συνήθεις διατριβάς. καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν Ταυρέου παλαιστραν τὴν καταντικρὺ τοῦ τῆς Βασίλης ἱεροῦ ἐ-
ἰσῆλθον, καὶ αὐτόθι κατέλαβον πάνυ πολλούς, τοὺς μὲν καὶ ἀγνώτας ἐμοί,
τοὺς δὲ πλείστους γνωρίμους. καί με ὡς εἶδον εἰσιόντα ἐξ ἀπροσδοκή-
του, εὐθὺς πόρρωθεν ἠσπάζοντο ἄλλος ἄλλοθεν · Χαιρεφῶν δέ, ὅτε καὶ
μανικὸς ὢν, ἀναπηδῆσας ἐκ μέσων ἔθει πρὸς με, καὶ μου λαβόμενος τῆς
χειρός, ὦ Σώκρατες, ἦ δ' ὅς, πῶς ἐσώθης ἐκ τῆς μάχης; Ὀλίγον δὲ πρὶν
ἡμᾶς ἀπιέναι μάχῃ ἐγεγόνει ἐν τῇ Ποτειδαίᾳ, ἣν ἄρτι ἦσαν οἱ τῇδε πεπυ-
σμένοι. καὶ ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἀποκρινόμενος, Οὐτωσί, ἔφην, ὡς σὺ ὀρθῶς.
καὶ μὴν ἡγγελαί γε δεῦρο, ἔφη, ἣ τε μάχῃ πάνυ ἰσχυρὰ γεγονέναι καὶ
ἐν αὐτῇ πολλοὺς τῶν γνωρίμων τεθνάναι. καὶ ἐπεικῶς, ἣν δ' ἐγώ, ἀληθῆ
ἀπήγγελλται. παρεγένου μὲν, ἦ δ' ὅς, τῇ μάχῃ; παρεγενόμην. δεῦρο δὴ,
ἔφη, καθεζόμενος ἡμῖν διήγησαι · οὐ γάρ τί πω πάντα σαφῶς πεπύσμεθα.
καὶ ἅμα με καθίζει ἄγων παρὰ Κριτίαν τὸν Καλλαίσχρου. παρακαθεζόμε-
νος οὖν ἠσπαζόμεν τὸν τε Κριτίαν καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ διηγούμεν αὐτοῖς
τὰ ἀπὸ στρατοπέδου, ὅτι μέ τις ἀνέροιτο · ἡρώτων δὲ ἄλλος ἄλλο. ἐπει-
δὴ δὲ τῶν τοιούτων ἄδην εἶχομεν, αὐθις ἐγὼ αὐτοὺς ἀνηρώτων τὰ τῇδε,
περὶ φιλοσοφίας ὅπως ἔχοι τὰ νῦν, περὶ τε τῶν νέων, εἴ τινες ἐν αὐτοῖς
διαφέροντες ἢ σοφία ἢ κάλλει ἢ ἀμφοτέροις ἐγγεγονότες εἶεν.

καὶ ὁ Κριτίας ἀποβλέψας πρὸς τὴν θύραν, ἰδὼν τινας νεανίσκους ἐ-
ἰσιόντας καὶ λοιδορουμένους ἀλλήλοις καὶ ἄλλον ὄχλον ὀπισθεν ἐπόμε-
νον, περὶ μὲν τῶν καλῶν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, αὐτίκα μοι δοκεῖς εἴσεσθαι ·
οὗτοι γὰρ τυγχάνουσιν οἱ εἰσιόντες πρόδρομοί τε καὶ ἐρασταὶ ὄντες τοῦ
δοκοῦντος καλλίστου εἶναι τά γε δὴ νῦν, φαίνεται δέ μοι καὶ αὐτὸς ἐγγυς
ἦδη που εἶναι προσιών. ἔστιν δέ, ἣν δ' ἐγώ, τίς τε καὶ τοῦ; οἷσθ' αὖ που
σύ γε, ἔφη, ἀλλ' οὐπω ἐν ἡλικίᾳ ἦν πρὶν σε ἀπιέναι, Χαρμίδην τὸν τοῦ
Γλαύκωνος τοῦ ἡμετέρου θείου ὕόν, ἐμὸν δὲ ἀνεψιόν. οἶδα μέντοι νῆ

Δία, ἣν δ' ἐγώ · οὐ γάρ τι φαῦλος οὐδὲ τότε ἦν ἔτι παῖς ὢν, νῦν δ' οἷμαί που εὖ μάλα ἂν ἦδη μειράκιον εἴη. αὐτίκα, ἔφη, εἴση καὶ ἡλίκος καὶ οἶος γέγονεν. καὶ ἅμα ταῦτ' αὐτοῦ λέγοντος ὁ Χαρμίδης εἰσέρχεται. ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ ἑταῖρε, οὐδὲν σταθμητόν · ἀτεχνῶς γὰρ λευκὴ στάθμη εἰμί πρὸς τοὺς καλοὺς—σχεδὸν γάρ τί μοι πάντες οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται—ἀτὰρ οὖν δὴ καὶ τότε ἐκείνος ἐμοὶ θαυμαστὸς ἐφάνη τό τε μέγεθος καὶ τὸ κάλλος, οἱ δὲ δὴ ἄλλοι πάντες ἐρᾶν ἔμοιγε ἐδόκουν αὐτοῦ—οὕτως ἐκπεπληγμένοι τε καὶ τεθορυβημένοι ἦσαν, ἡνίκ' εἰσῆει—πολλοὶ δὲ δὴ ἄλλοι ἐρασταὶ καὶ ἐν τοῖς ὀπισθεν εἶποντο. καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον τὸ τῶν ἀνδρῶν ἤττον θαυμαστὸν ἦν · ἄλλ' ἐγώ καὶ τοῖς παισὶ προσέσχον τὸν νοῦν, ὥς οὐδεὶς ἄλλος' ἐβλεπεν αὐτῶν, οὐδ' ὅστις σμικρότατος ἦν, ἀλλὰ πάντες ὥσπερ ἄγαλμα ἐθεῶντο αὐτόν. καὶ ὁ Χαιρεφῶν καλέσας με, τί σοι φαίνεται ὁ νεανίσκος, ἔφη, ὦ Σώκρατες; οὐκ εὐπρόσωπος; ὑπερφυῶς, ἦν δ' ἐγώ. οὗτος μέντοι, ἔφη, εἰ ἐθέλοι ἀποδῦναι, δόξει σοι ἀπρόσωπος εἶναι · οὕτως τὸ εἶδος πάγκαλός ἐστιν. συνέφασαν οὖν καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτά ταῦτα τῷ Χαιρεφῶντι · καὶ γὰρ, Ἡράκλεις, ἔφην, ὥς ἅμαχον λέγετε τὸν ἄνδρα, εἰ ἔτι αὐτῷ ἐν δὴ μόνον τυγχάνει προσὸν σμικρόν τι. τί; ἔφη ὁ Κριτίας. εἰ τὴν ψυχὴν, ἦν δ' ἐγώ, τυγχάνει εὖ πεφυκώς. πρέπει δέ που, ὦ Κριτία, τοιοῦτον αὐτὸν εἶναι τῆς γε ὑμετέρας ὄντα οἰκίας. ἀλλ', ἔφη, πάνυ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἐστιν καὶ ταῦτα. τί οὖν, ἔφην, οὐκ ἀπεδύσαμεν αὐτοῦ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐθεασάμεθα πρότερον τοῦ εἶδους; πάντως γὰρ που τηλικούτος ὢν ἦδη ἐθέλει διαλέγεσθαι.

καὶ πάνυ γε, ἔφη ὁ Κριτίας, ἐπεὶ τοι καὶ ἔστιν φιλόσοφός τε καί, ὥς δοκεῖ ἄλλοις τε καὶ ἑαυτῷ, πάνυ ποιητικός. τοῦτο μὲν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε Κριτία, πόρρωθεν ὑμῖν τὸ καλὸν ὑπάρχει ἀπὸ τῆς Σόλωνος συγγενείας. ἀλλὰ τί οὐκ ἐπέδειξάς μοι τὸν νεανίαν καλέσας δεῦρο; οὐδὲ γὰρ ἂν που εἰ ἔτι ἐτύγχανε νεώτερος ὢν, αἰσχρὸν ἂν ἦν αὐτῷ διαλέγεσθαι ἡμῖν ἐναντίον γε σοῦ, ἐπιτρόπου τε ἅμα καὶ ἀνεψιοῦ ὄντος. ἀλλὰ καλῶς, ἔφη, λέγεις, καὶ καλοῦμεν αὐτόν. καὶ ἅμα πρὸς τὸν ἀκόλουθον, Παῖ, ἔφη, κάλει Χαρμίδην, εἰπὼν ὅτι βούλομαι αὐτὸν ἱατρῷ συστῆσαι περὶ τῆς ἀσθενείας ἧς πρῶην πρὸς με ἔλεγεν ὅτι ἀσθενοῖ. πρὸς οὖν ἐμὲ ὁ Κριτίας, Ἐναγχός τοι ἔφη βαρύνεσθαι τι τὴν κεφαλὴν ἔωθεν ἀνιστάμενος · ἀλλὰ τί σε κωλύει προσποιήσασθαι πρὸς αὐτὸν ἐπίστασθαί τι κεφαλῆς φάρμακον; οὐδέν, ἦν δ' ἐγώ · μόνον ἐλθέτω. ἀλλ' ἤξει, ἔφη. ὁ οὖν καὶ ἐγένετο. ἦκε γάρ, καὶ ἐποίησε γέλωτα πολὺν · ἕκαστος γὰρ ἡμῶν τῶν καθημένων συγχωρῶν τὸν πλησίον ἐώθει σπουδῇ, ἵνα παρ' αὐτῷ καθέζοιτο, ἕως τῶν ἐπ' ἐσχάτῳ καθημένων τὸν μὲν ἀνεστήσαμεν, τὸν δὲ πλάγιον κατεβάλομεν. ὁ δ' ἐλθὼν μεταξὺ ἐμοῦ τε καὶ τοῦ Κριτίου ἐκαθέζετο. ἐνταῦθα μέντοι, ὦ φίλε, ἐγὼ ἦδη ἠπόρουν, καὶ μου ἡ πρόσθεν θρασύτης ἐξεκέκοπτο, ἦν εἶχον ἐγὼ ὥς πάνυ ῥαδίως αὐτῷ διαλεξόμενος · ἐπειδὴ δέ, φράσαντος τοῦ Κριτίου ὅτι ἐγὼ εἶην ὁ τὸ φάρμακον ἐπιστάμενος, ἐνέβλεψέν τέ μοι τοῖς ὀφθαλ-

μοῖς ἀμήχανόν τι οἶον καὶ ἀνήγετο ὡς ἐρωτήσων, καὶ οἱ ἐν τῇ παλαιστρα ἅπαντες περιέρρεον ἡμᾶς κύκλῳ κομιδῇ, τότε δὴ, ὦ γεννάδα, εἰδόν τε τὰ ἐντὸς τοῦ ἱματίου καὶ ἐφλεγόμην καὶ οὐκέτ' ἐν ἑμαυτοῦ ἦν καὶ ἐνόμισα σοφώτατον εἶναι τὸν Κυδῖαν τὰ ἐρωτικά, δς εἶπεν ἐπὶ καλοῦ λέγων παιδός, ἄλλω ὑποτιθέμενος, εὐλαβεῖσθαι μὴ κατέναντα λέοντος νεβρὸν ἐλθόντα μοῖραν αἰρεῖσθαι κρεῶν · αὐτὸς γάρ μοι ἐδόκουν ὑπὸ τοιοῦτου θρέμματος ἐαλωκέναι. ὅμως δὲ αὐτοῦ ἐρωτήσαντος εἰ ἐπισταίμην τὸ τῆς κεφαλῆς φάρμακον, μόγις πως ἀπεκρινάμην ὅτι ἐπισταίμην. τί οὖν, ἦ δ' ὅς, ἐστίν; καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι αὐτὸ μὲν εἴη φύλλον τι, ἐπωδὴ δέ τις ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ εἴη, ἣν εἰ μὲν τις ἐπάδοι ἅμα καὶ χρῶτο αὐτῷ, παντάπασιν ὑγιᾶ ποιοῖ τὸ φάρμακον · ἄνευ δὲ τῆς ἐπωδῆς οὐδὲν ὄφελος εἴη τοῦ φύλλου.

καὶ ὅς, Ἀπογράψομαι τοίνυν, ἔφη, παρὰ σοῦ τὴν ἐπωδὴν. πότερον, ἦν δ' ἐγώ, ἐάν με πείθης ἢ καὶν μή; γελάσας οὖν, ἐάν σε πείθω, ἔφη, ὦ Σώκρατες. εἶεν, ἦν δ' ἐγώ · καὶ τοῦνομά μου σὺ ἀκριβοῖς; εἰ μὴ ἀδικῶ γε, ἔφη · οὐ γάρ τι σοῦ ὀλίγος λόγος ἐστὶν ἐν τοῖς ἡμετέροις ἡλικιώταις, μέμνημαι δὲ ἔγωγε καὶ παῖς ὢν Κριτία τῷδε συνόντα σε. καλῶς γε σύ, ἦν δ' ἐγώ, ποιῶν · μᾶλλον γάρ σοι παρρησιάζομαι περὶ τῆς ἐπωδῆς οἷα τυγχάνει οὔσα · ἄρτι δ' ἠπόρουν τίνι τρόπῳ σοι ἐνδειξαίμην τὴν δύναμιν αὐτῆς. ἔστι γάρ, ὦ Χαρμίδη, τοιαύτη οἷα μὴ δύνασθαι τὴν κεφαλὴν μόνον ὑγιᾶ ποιεῖν, ἀλλ' ὥσπερ ἴσως ἦδη καὶ σὺ ἀκήκοας τῶν ἀγαθῶν ἱατρῶν, ἐπειδὴν τις αὐτοῖς προσέλθῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀλγῶν, λέγουσί που ὅτι οὐχ οἶόν τε αὐτοὺς μόνους ἐπιχειρεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰᾶσθαι, ἀλλ' ἀναγκαῖον εἶη ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν θεραπεύειν, εἰ μέλλοι καὶ τὰ τῶν ὁμμάτων εὖ ἔχειν · καὶ αὖ τὸ τὴν κεφαλὴν οἶεσθαι ἂν ποτε θεραπεῦσαι αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς ἄνευ ὅλου τοῦ σώματος πολλὴν ἄνοιαν εἶναι. ἐκ δὴ τούτου τοῦ λόγου διαίταις ἐπὶ πᾶν τὸ σῶμα τρεπόμενοι μετὰ τοῦ ὅλου τὸ μέρος ἐπιχειροῦσιν θεραπεύειν τε καὶ ἰᾶσθαι · ἢ οὐκ ἦσθησιν ὅτι ταῦτα οὕτως λέγουσιν τε καὶ ἔχει; πάννυ γε, ἔφη. οὐκοῦν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι καὶ ἀποδέχῃ τὸν λόγον; πάντων μάλιστα, ἔφη. καὶ γὰρ ἀκούσας αὐτοῦ ἐπαινέσαντος ἀνεθάρρησά τε, καί μοι κατὰ σμικρὸν πάλιν ἡ θρασύτης συνηγείρετο, καὶ ἀνεζωπυρούμην. καὶ εἶπον · τοιοῦτον τοίνυν ἐστίν, ὦ Χαρμίδη, καὶ τὸ ταύτης τῆς ἐπωδῆς. ἔμαθον δ' αὐτὴν ἐγὼ ἐκεῖ ἐπὶ στρατιᾶς παρὰ τινος τῶν Θρακῶν τῶν Ζαλμόξιδος ἱατρῶν, οἳ λέγονται καὶ ἀπαθανατίζειν. ἔλεγεν δὲ ὁ Θρᾶξ οὗτος ὅτι ταῦτα μὲν ἱατρῶν οἱ Ἕλληνες, ἃ νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον, καλῶς λέγουσιν · ἀλλὰ Ζάλμοξις, ἔφη, λέγει ὁ ἡμέτερος βασιλεύς, θεὸς ὢν, ὅτι ὥσπερ ὀφθαλμοὺς ἄνευ κεφαλῆς οὐδεὶς ἐπιχειρεῖν ἰᾶσθαι οὐδὲ κεφαλὴν ἄνευ σώματος, οὕτως οὐδὲ σῶμα ἄνευ ψυχῆς, ἀλλὰ τοῦτο καὶ αἴτιον εἴη τοῦ διαφεύγειν τοὺς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἱατροὺς τὰ πολλὰ νοσήματα, ὅτι τοῦ ὅλου ἀμελοῖεν οὗ δέοι τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, οὗ μὴ καλῶς ἔχοντος ἀδύνατον εἶη τὸ μέρος εὖ ἔχειν.

πάντα γὰρ ἔφη ἐκ τῆς ψυχῆς ὠρμῆσθαι καὶ τὰ κακὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ τῷ

σώματι καὶ παντὶ τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκεῖθεν ἐπιρρεῖν ὥσπερ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὰ ὄμματα · δεῖν οὖν ἐκεῖνο καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα θεραπεύειν, εἰ μέλλει καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ τοῦ ἄλλου σώματος καλῶς ἔχειν. θεραπεύεσθαι δὲ τὴν ψυχὴν ἔφη, ὦ μακάριε, ἐπωδαῖς τισιν, τὰς δ' ἐπωδὰς ταύτας τοὺς λόγους εἶναι τοὺς καλοὺς · ἐκ δὲ τῶν τοιούτων λόγων ἐν ταῖς ψυχαῖς σωφροσύνην ἐγγίγνεσθαι, ἥς ἐγγενομένης καὶ παρούσης ῥᾶδιον ἦδη εἶναι τὴν ὑγίειαν καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι πορίζειν. διδάσκων οὖν με τό τε φάρμακον καὶ τὰς ἐπωδὰς, “ὅπως,” ἔφη, “τῷ φαρμάκῳ τούτῳ μηδεὶς σε πείσει τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν θεραπεύειν, ὅς ἂν μὴ τὴν ψυχὴν πρῶτον παράσχῃ τῇ ἐπωδῇ ὑπὸ σοῦ θεραπευθῆναι. καὶ γὰρ νῦν,” ἔφη, “τοῦτ' ἔστιν τὸ ἀμάρτημα περὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι χωρὶς ἑατέρου, σωφροσύνης τε καὶ ὑγείας, ἱατροὶ τινες ἐπιχειροῦσιν εἶναι · ” καὶ μοι πάνυ σφόδρα ἐνετέλλετο μήτε πλούσιον οὕτω μηδένα εἶναι μήτε γενναῖον μήτε καλόν, ὅς ἐμὲ πείσει ἄλλως ποιεῖν. ἐγὼ οὖν—ὁμώμοκα γὰρ αὐτῷ, καὶ μοι ἀνάγκη πείθεσθαι—πέισομαι οὖν, καὶ σοί, ἐὰν μὲν βούλῃ κατὰ τὰς τοῦ ξένου ἐντολὰς τὴν ψυχὴν πρῶτον παρασχεῖν ἐπᾶσαι ταῖς τοῦ Θρακὸς ἐπωδαῖς, προσοίσω τὸ φάρμακον τῇ κεφαλῇ · εἰ δὲ μή, οὐκ ἂν ἔχοιμεν ὅτι ποιούμεν σοι, ὦ φίλε Χαρμίδη. ἀκούσας οὖν μου ὁ Κριτίας ταῦτ' εἰπόντος, Ἑρμαῖον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, γεγονός δ' ἂν εἴη ἡ τῆς κεφαλῆς ἀσθένεια τῷ νεανίσκῳ, εἰ ἀναγκασθῆσεται καὶ τὴν διάνοιαν διὰ τὴν κεφαλὴν βελτίων γενέσθαι. λέγω μέντοι σοι ὅτι Χαρμίδης τῶν ἡλικιωτῶν οὐ μόνον τῇ ιδέᾳ δοκεῖ διαφέρειν, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τούτῳ, οὗ σὺ φῆς τὴν ἐπωδὴν ἔχειν · φῆς δὲ σωφροσύνης · ἥ γάρ; πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ. εὖ τοῖνυν ἴσθι, ἔφη, ὅτι πάνυ πολὺ δοκεῖ σωφρονέστατος εἶναι τῶν νυνί, καὶ τᾶλλα πάντα, εἰς ὅσον ἡλικίας ἤκει, οὐδενὸς χείρων ὢν. καὶ γάρ, ἦν δ' ἐγώ, καὶ δίκαιον, ὦ Χαρμίδη, διαφέρειν σε τῶν ἄλλων πᾶσιν τοῖς τοιούτοις · οὐ γὰρ οἶμαι ἄλλον οὐδένα τῶν ἐνθάδε ῥαδίως ἂν ἔχειν ἐπιδειξάι ποῖαι δύο οἰκίαι συνελθοῦσαι εἰς ταῦτόν τῶν Ἀθήνησιν ἐκ τῶν εἰκότων καλλίῳ ἂν καὶ ἀμείνῳ γεννήσειαν ἢ ἐξ ὧν σὺ γέγονας.

ἦ τε γὰρ πατρὶά ὑμῖν οἰκία, ἡ Κριτίου τοῦ Δρωπίδου, καὶ ὑπὸ Ἀνακρέοντος καὶ ὑπὸ Σόλωνος καὶ ὑπ' ἄλλων πολλῶν ποιητῶν ἐγκεκωμιασμένη παραδέδοται ἡμῖν, ὡς διαφέρουσα κάλλει τε καὶ ἀρετῇ καὶ τῇ ἄλλῃ λεγομένη εὐδαιμονίᾳ, καὶ αὖ ἡ πρὸς μητρὸς ὡσαύτως · Πυριλάμπους γὰρ τοῦ σοῦ θεοῦ οὐδεις τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ λέγεται καλλίων καὶ μεΐζων ἀνὴρ δόξαι εἶναι, ὁσάκις ἐκεῖνος ἢ παρὰ μέγαν βασιλέα ἢ παρὰ ἄλλον τινὰ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πρεσβεύων ἀφίκετο, σύμπασα δὲ αὕτη ἡ οἰκία οὐδὲν τῆς ἐτέρας ὑποδεεστέρα. ἐκ δὲ τοιούτων γεγονότα εἰκὸς σε εἰς πάντα πρῶτον εἶναι. τὰ μὲν οὖν ὁρώμενα τῆς ιδέας, ὦ φίλε παῖ Γλαύκωνος, δοκεῖς μοι οὐδένα τῶν πρὸ σοῦ ἐν οὐδενὶ ὑποβεβηκέναι · εἰ δὲ δὴ καὶ πρὸς σωφροσύνην καὶ πρὸς τᾶλλα κατὰ τὸν τοῦδε λόγον ἱκανῶς πέφυκας, μακάριόν σε, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε Χαρμίδη, ἡ μήτηρ ἔτικτεν. ἔχει δ' οὖν οὕτως. εἰ μὲν σοι ἦδη

πάρεστιν, ὥς λέγει Κριτίας ὁδε, σωφροσύνη καὶ εἰ σώφρων ἱκανῶς, οὐδὲν ἔτι σοι ἔδει οὔτε τῶν Ζαλμόξιδος οὔτε τῶν Ἀβάριδος τοῦ Ὑπερβορέου ἐπωδῶν, ἀλλ' αὐτό σοι ἂν ἤδη δοτέον εἴη τὸ τῆς κεφαλῆς φάρμακον · εἰ δ' ἔτι τούτων ἐπιδεῆς εἶναι δοκεῖς, ἐπαστέον πρὸ τῆς τοῦ φαρμάκου δόσεως. αὐτὸς οὖν μοι εἰπὲ πότερον ὁμολογεῖς τῷδε καὶ φῆς ἱκανῶς ἤδη σωφροσύνης μετέχειν ἢ ἐνδεῆς εἶναι; ἀνερυθριάσας οὖν ὁ Χαρμίδης πρῶτον μὲν ἔτι καλλίων ἐφάνη—καὶ γὰρ τὸ αἰσχυνηλὸν αὐτοῦ τῇ ἡλικίᾳ ἔπρεψεν—ἔπειτα καὶ οὐκ ἀγεννῶς ἀπεκρίνατο · εἶπεν γὰρ ὅτι οὐ ῥάδιον εἴη ἐν τῷ παρόντι οὕθ' ὁμολογεῖν οὔτε ἐξάρνω εἶναι τὰ ἐρωτώμενα. ἐὰν μὲν γάρ, ἢ δ' ὅς, μὴ φῶ εἶναι σώφρων, ἅμα μὲν ἄτοπον αὐτὸν καθ' ἑαυτοῦ τοιαῦτα λέγειν, ἅμα δὲ καὶ Κριτίαν τόνδε ψευδῇ ἐπιδείξω καὶ ἄλλους πολλούς, οἷς δοκῶ εἶναι σώφρων, ὥς ὁ τούτου λόγος · ἐὰν δ' αὖ φῶ καὶ ἑμαυτὸν ἐπαινῶ, ἴσως ἐπαχθὲς φανεῖται. ὥστε οὐκ ἔχω ὅτι σοι ἀποκρίνωμαι. καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι μοι εἰκότα φαίνεται λέγειν, ὦ Χαρμίδη. καὶ μοι δοκεῖ, ἦν δ' ἐγώ, κοινῇ ἂν εἴη σκεπτέον εἴτε κέκτησαι εἴτε μὴ ὁ πυνθάνομαι, ἵνα μήτε σὺ ἀναγκάζῃ λέγειν ἂ μὴ βούλει, μήτ' αὖ ἐγὼ ἀσκέπτως ἐπὶ τὴν ἱατρικὴν τρέπωμαι. εἰ οὖν σοι φίλον, ἐθέλω σκοπεῖν μετὰ σοῦ · εἰ δὲ μή, ἔάν. ἀλλὰ πάντων μάλιστα, ἔφη, φίλον · ὥστε τούτου γε ἕνεκα, ὅπῃ αὐτὸς οἶε βέλτιον σκέψασθαι, ταύτῃ σκόπει. τῇδε τοίνυν, ἔφην ἐγώ, δοκεῖ μοι βελτίστη εἶναι ἡ σκέψις περὶ αὐτοῦ.

δῆλον γὰρ ὅτι εἰ σοι πάρεστιν σωφροσύνη, ἔχεις τι περὶ αὐτῆς δοξάζειν. ἀνάγκη γάρ που ἐνοῦσαν αὐτήν, εἴπερ ἔνεστιν, αἰσθησὶν τινα παρέχειν, ἐξ ἧς δόξα ἂν τίς σοι περὶ αὐτῆς εἴη ὅτι ἐστὶν καὶ ὁποῖόν τι ἢ σωφροσύνη · ἢ οὐκ οἶει; ἔγωγε, ἔφη, οἶμαι. οὐκοῦν τοῦτό γε, ἔφην, ὁ οἶει, ἐπειδήπερ ἐλληνίζειν ἐπίστασαι, κἂν εἴποις δήπου αὐτὸ ὅτι σοι φαίνεται; ἴσως, ἔφη. ἵνα τοίνυν τοπάσωμεν εἴτε σοι ἔνεστιν εἴτε μή, εἰπέ, ἦν δ' ἐγώ, τί φῆς εἶναι σωφροσύνην κατὰ τὴν σὴν δόξαν. καὶ ὅς τὸ μὲν πρῶτον ὠκνεῖ τε καὶ οὐ πάνυ ἤθελεν ἀποκρίνασθαι · ἔπειτα μέντοι εἶπεν ὅτι οἱ δοκοῖ σωφροσύνη εἶναι τὸ κοσμίως πάντα πράττειν καὶ ἡσυχῇ, ἐν τε ταῖς ὁδοῖς βαδίζειν καὶ διαλέγεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὡσαύτως ποιεῖν. καὶ μοι δοκεῖ, ἔφη, συλλήβδην ἡσυχιότης τις εἶναι ὁ ἐρωτᾶς. ἄρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, εὖ λέγεις; φασὶ γέ τοι, ὦ Χαρμίδη, τοὺς ἡσυχίους σώφρονας εἶναι · ἴδωμεν δὴ εἰ τι λέγουσιν. εἰπὲ γάρ μοι, οὐ τῶν καλῶν μέντοι ἢ σωφροσύνη ἐστίν; πάνυ γε, ἔφη. πότερον οὖν κάλλιστον ἐν γραμματιστοῦ τὰ ὅμοια γράμματα γράφειν ταχὺ ἢ ἡσυχῇ; ταχύ. τί δ' ἀναγιγνώσκειν; ταχέως ἢ βραδέως; ταχέως. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ καθαρίζειν ταχέως καὶ τὸ παλαίειν ὀξέως πολὺ κάλλιον τοῦ ἡσυχῇ τε καὶ βραδέως; ναί. τί δὲ πυκτεύειν τε καὶ παγκρατιάζειν; οὐχ ὡσαύτως; πάνυ γε. θεῖν δὲ καὶ ἄλλεσθαι καὶ τὰ τοῦ σώματος ἅπαντα ἔργα, οὐ τὰ μὲν ὀξέως καὶ ταχὺ γιγνόμενα τὰ τοῦ καλοῦ ἐστίν, τὰ δὲ βραδέως μόνις τε καὶ ἡσυχῇ τὰ τοῦ αἰσχροῦ; φαίνεται. φαίνεται ἄρα ἡμῖν, ἔφην ἐγώ, κατὰ γε τὸ σῶμα οὐ τὸ ἡσύχιον, ἀλλὰ τὸ τάχιστον καὶ ὀξύτατον

κάλλιστον ὄν. ἡ γάρ; πάνυ γε. ἡ δέ γε σωφροσύνη καλὸν τι ἦν; ναί. οὐ τοίνυν κατὰ γε τὸ σῶμα ἡ ἡσυχιότης ἂν ἄλλ' ἡ ταχυτὴς σωφρονέστερον εἴη, ἐπειδὴ καλὸν ἡ σωφροσύνη. ἔοικεν, ἔφη. τί δέ; ἦν δ' ἐγώ, εὐμαθία κάλλιον ἢ δυσμαθία; εὐμαθία. ἔστιν δέ γ', ἔφη, ἡ μὲν εὐμαθία ταχέως μανθάνειν, ἡ δὲ δυσμαθία ἡσυχῇ καὶ βραδέως; ναί. διδάσκειν δὲ ἄλλον οὐ ταχέως καὶ κάλλιον καὶ σφόδρα μᾶλλον ἢ ἡσυχῇ τε καὶ βραδέως; ναί. τί δέ; ἀναμνησθεσθαι καὶ μεμνησθαι ἡσυχῇ τε καὶ βραδέως κάλλιον ἢ σφόδρα καὶ ταχέως; σφόδρ', ἔφη, καὶ ταχέως.

ἡ δ' ἀγχίνου οὐχὶ ὀξύτης τίς ἐστιν τῆς ψυχῆς ἄλλ' οὐχὶ ἡσυχία; ἄληθῆ. οὐκοῦν καὶ τὸ συνιέναι τὰ λεγόμενα, καὶ ἐν γραμματιστοῦ καὶ κιθαριστοῦ καὶ ἄλλοι πανταχοῦ, οὐχ ὥς ἡσυχαιάτα ἄλλ' ὥς τάχιστα ἐστὶ κάλλιστα; ναί. ἀλλὰ μὴν ἐν γε ταῖς ζητήσεσιν τῆς ψυχῆς καὶ τῷ βουλευέσθαι οὐχ ὁ ἡσυχιώτατος, ὥς ἐγὼ οἶμαι, καὶ μόγις βουλευόμενός τε καὶ ἀνευρίσκων ἐπαίνου δοκεῖ ἄξιός εἶναι, ἄλλ' ὁ ῥᾶστός τε καὶ τάχιστα τοῦτο δρῶν. ἔστιν ταῦτα, ἔφη. οὐκοῦν πάντα, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Χαρμίδη, ἡμῖν καὶ τὰ περὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, τὰ τοῦ τάχους τε καὶ τῆς ὀξύτητος καλλίως φαίνεται ἢ τὰ τῆς βραδυτητός τε καὶ ἡσυχιότητος; κινδυνεύει, ἔφη. οὐκ ἄρα ἡσυχιότης τις ἡ σωφροσύνη ἂν εἴη, οὐδ' ἡσύχιος ὁ σώφρων βίος, ἔκ γε τούτου τοῦ λόγου, ἐπειδὴ καλὸν αὐτὸν δεῖ εἶναι σώφρονα ὄντα. δυσὶν γὰρ δὴ τὰ ἕτερα · ἢ οὐδαμοῦ ἡμῖν ἢ πάνυ που ὀλιγαχοῦ αἱ ἡσυχιοὶ πράξεις ἐν τῷ βίῳ καλλίους ἐφάνησαν ἢ αἱ ταχεῖαι τε καὶ ἰσχυραί. εἰ δ' οὖν, ὦ φίλε, ὅτι μάλιστα μηδὲν ἐλάττους αἱ ἡσυχιοὶ τῶν σφοδρῶν τε καὶ ταχειῶν πράξεων τυγχάνουσιν καλλίους οὔσαι, οὐδὲ ταύτῃ σωφροσύνη ἂν εἴη μᾶλλον τι τὸ ἡσυχῇ πράττειν ἢ τὸ σφόδρα τε καὶ ταχέως, οὔτε ἐν βαδισμῷ οὔτε ἐν λέξει οὔτε ἄλλοι οὐδαμοῦ, οὐδὲ ὁ ἡσύχιος βίος κῆσμος τοῦ μὴ ἡσυχίου σωφρονέστερος ἂν εἴη, ἐπειδὴ ἐν τῷ λόγῳ τῶν καλῶν τι ἡμῖν ἡ σωφροσύνη ὑπετέθη, καλὰ δὲ οὐχ ἥττον τὰ ταχεῖα τῶν ἡσυχίων ἐφάνησαν. ὀρθῶς μοι δοκεῖς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εἰρηκέναι. πάλιν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Χαρμίδη, μᾶλλον προσέχων τὸν νοῦν καὶ εἰς σεαυτὸν ἐμβλέψας, ἐννοήσας ὁποῖόν τινα σε ποιεῖ ἡ σωφροσύνη παροῦσα καὶ ποία τις οὔσα τοιοῦτον ἀπεργάζεται ἂν, πάντα ταῦτα συλλογισάμενος εἰπὲ εὖ καὶ ἀνδρείως τί σοι φαίνεται εἶναι; καὶ ὃς ἐπισχὼν καὶ πάνυ ἀνδρικῶς πρὸς ἑαυτὸν διασκεψάμενος, δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, αἰσχύνεσθαι ποιεῖν ἡ σωφροσύνη καὶ αἰσχυνηλὸν τὸν ἄνθρωπον, καὶ εἶναι ὅπερ αἰδῶς ἡ σωφροσύνη. εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, οὐ καλὸν ἄρτι ὠμολόγεις τὴν σωφροσύνην εἶναι; πάνυ γ', ἔφη. οὐκοῦν καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες οἱ σώφρονες; ναί. ἄρ' οὖν ἂν εἴη ἀγαθὸν ὃ μὴ ἀγαθοὺς ἀπεργάζεται; οὐ δῆτα. οὐ μόνον οὖν ἄρα καλόν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθὸν ἐστίν.

ἔμοιγε δοκεῖ. τί οὖν; ἦν δ' ἐγώ · Ὅμηρῳ οὐ πιστεύεις καλῶς λέγειν, λέγοντι ὅτι· αἰδῶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι;” ἤοι. οδ. 17.347 ἔγωγ', ἔφη. ἔστιν ἄρα, ὥς ἔοικεν, αἰδῶς οὐκ ἀγαθὸν καὶ

ἀγαθόν. φαίνεται. σωφροσύνη δέ γε ἀγαθόν, εἴπερ ἀγαθοὺς ποιεῖ οἷς ἂν παρῇ, κακοὺς δὲ μή. ἄλλὰ μὴν οὕτω γε δοκεῖ μοι ἔχειν, ὥς σὺ λέγεις. οὐκ ἄρα σωφροσύνη ἂν εἴη αἰδώς, εἴπερ τὸ μὲν ἀγαθὸν τυγχάνει ὄν, αἰδώς δὲ μὴ οὐδὲν μᾶλλον ἀγαθὸν ἢ καὶ κακόν. ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῦτο μὲν ὀρθῶς λέγεσθαι· τόδε δὲ σκέψαι τί σοι δοκεῖ εἶναι περὶ σωφροσύνης. ἄρτι γὰρ ἀνεμνήσθην—ὃ ἤδη του ἤκουσα λέγοντος—ὅτι σωφροσύνη ἂν εἴη τὸ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν. σκοπεῖ οὖν τοῦτο εἰ ὀρθῶς σοι δοκεῖ λέγειν ὁ λέγων. καὶ ἐγώ, ὦ μιαρέ, ἔφην, Κριτίου τοῦδε ἀκήκοας αὐτὸ ἢ ἄλλου του τῶν σοφῶν. ἔοικεν, ἔφη ὁ Κριτίας, ἄλλου· οὐ γὰρ δὴ ἐμοῦ γε. ἄλλὰ τί διαφέρει, ἢ δ' ὅς, ὁ Χαρμίδης, ὦ Σώκρατες, οὗτου ἤκουσα; οὐδέν, ἦν δ' ἐγώ· πάντως γὰρ οὐ τοῦτο σκεπτέον, ὅστις αὐτὸ εἶπεν, ἀλλὰ πότερον ἀληθὲς λέγεται ἢ οὐ. νῦν ὀρθῶς λέγεις, ἢ δ' ὅς. νῆ Δία, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλ' εἰ καὶ εὐρήσομεν αὐτὸ ὅπῃ γε ἔχει, θαυμάζοιμι· ἂν· αἰνίγματι γάρ τινι ἔοικεν. ὅτι δὴ τί γε; ἔφη. ὅτι οὐ δήπου, ἦν δ' ἐγώ, ἢ τὰ ῥήματα ἐφθέγγετο ταύτη καὶ ἐνόει, λέγων σωφροσύνην εἶναι τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν. ἢ σὺ οὐδὲν ἡγῇ πράττειν τὸν γραμματιστὴν ὅταν γράφῃ ἢ ἀναγινώσκῃ; ἔγωγε, ἡγοῦμαι μὲν οὖν, ἔφη. δοκεῖ οὖν σοι τὸ αὐτοῦ ὄνομα μόνον γράφειν ὁ γραμματιστής καὶ ἀναγινώσκειν ἢ ὑμᾶς τοὺς παιῶδας διδάσκειν, ἢ οὐδὲν ἤττον τὰ τῶν ἐχθρῶν ἐγράφετε ἢ τὰ ὑμέτερα καὶ τὰ τῶν φίλων ὀνόματα; οὐδὲν ἤττον. ἢ οὖν ἐπολυπραγμονεῖτε καὶ οὐκ ἐσωφρονεῖτε τοῦτο δρῶντες; οὐδαμῶς. καὶ μὴν οὐ τὰ ὑμέτερά γε αὐτῶν ἐπράττετε, εἴπερ τὸ γράφειν πράττειν τί ἐστίν καὶ τὸ ἀναγινώσκειν. ἄλλὰ μὴν ἔστιν. καὶ γὰρ τὸ ἰᾶσθαι, ὦ ἑταῖρε, καὶ τὸ οἰκοδομεῖν καὶ τὸ ὑφαίνειν καὶ τὸ ἡτινιοῦν τέχνη ὅτιοῦν τῶν τέχνης ἔργων ἀπεργάζεσθαι πράττειν δήπου τί ἐστίν. πάνυ γε.

τί οὖν; ἦν δ' ἐγώ, δοκεῖ ἂν σοι πόλις εὖ οἰκεῖσθαι ὑπὸ τούτου τοῦ νόμου τοῦ κελεύοντος τὸ ἑαυτοῦ ἱμάτιον ἕκαστον ὑφαίνειν καὶ πλύνειν, καὶ ὑποδήματα σκυτοτομεῖν, καὶ λήκυθον καὶ στλεγγίδα καὶ ἄλλα πάντα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τῶν μὲν ἄλλοτρίων μὴ ἅπτεσθαι, τὰ δὲ ἑαυτοῦ ἕκαστον ἐργάζεσθαι τε καὶ πράττειν; οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ἢ δ' ὅς. ἄλλὰ μέντοι, ἔφην ἐγώ, σωφρόνως γε οἰκοῦσα εὖ ἂν οἰκοῖτο. πῶς δ' οὐκ; ἔφη. οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, τὸ τὰ τοιαῦτά τε καὶ οὕτω τὰ αὐτοῦ πράττειν σωφροσύνη ἂν εἴη. οὐ φαίνεται. ἡνίττετο ἄρα, ὥς ἔοικεν, ὅπερ ἄρτι ἐγώ ἔλεγον, ὁ λέγων τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν σωφροσύνην εἶναι· οὐ γάρ που οὕτω γε ἦν εὐήθης. ἢ τινος ἡλιθίου ἤκουσας τουτὶ λέγοντος, ὦ Χαρμίδη; ἡκιστά γε, ἔφη, ἐπεὶ τοι καὶ πάνυ ἐδόκει σοφὸς εἶναι. παντὸς τοίνυν μᾶλλον, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, αἰνίγμα αὐτὸ προύβαλεν, ὥς ὃν χαλεπὸν τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν γινῶναι ὅτι ποτε ἔστιν. ἴσως, ἔφη. τί οὖν ἂν εἴη ποτὲ τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν; ἔχεις εἰπεῖν; οὐκ οἶδα μὰ Δία ἔγωγε, ἢ δ' ὅς· ἄλλ' ἴσως οὐδὲν καλύει μηδὲ τὸν λέγοντα μηδὲν εἰδέναι ὅτι ἐνόει. καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ὑπεγέλα τε καὶ εἰς τὸν Κριτίαν ἀπέβλεπεν. καὶ

ὁ Κριτίας δῆλος μὲν ἦν καὶ πάλαι ἀγωνιῶν καὶ φιλοτίμως πρὸς τε τὸν Χαρμίδην καὶ πρὸς τοὺς παρόντας ἔχων, μόγις δ' ἑαυτὸν ἐν τῷ πρόσθεν κατέχων τότε οὐχ οἷός τε ἐγένετο · δοκεῖ γάρ μοι παντὸς μᾶλλον ἀληθὲς εἶναι, ὃ ἐγὼ ὑπέλαβον, τοῦ Κριτίου ἀκηχοέναι τὸν Χαρμίδην ταύτην τὴν ἀπόκρισιν περὶ τῆς σωφροσύνης. ὁ μὲν οὖν Χαρμίδης βουλούμενος μὴ αὐτὸς ὑπέχειν λόγον ἀλλ' ἐκείνον τῆς ἀποκρίσεως, ὑπεκίνει αὐτὸν ἐκείνον, καὶ ἐνεδείκνυτο ὡς ἐξεληλεγμένος εἶη · ὁ δ' οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλὰ μοι ἔδοξεν ὀργισθῆναι αὐτῷ ὥσπερ ποιητῆς ὑποκριτῇ κακῶς διατιθέντι τὰ ἑαυτοῦ ποιήματα. ὥστ' ἐμβλέψας αὐτῷ εἶπεν, οὕτως οἶει, ὦ Χαρμίδη, εἰ σὺ μὴ οἴσθα ὅτι ποτ' ἐνόει ὃς ἔφη σωφροσύνην εἶναι τὸ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν, οὐδὲ δὴ ἐκείνον εἰδέναι; ἀλλ', ὦ βέλτιστε, ἔφη ἐγώ, Κριτία, τοῦτον μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν ἀγνοεῖν τηλικοῦτον ὄντα · σὲ δέ που εἰκὸς εἰδέναι καὶ ἡλικίας ἔνεκα καὶ ἐπιμελείας. εἰ οὖν συγχωρεῖς τοῦτ' εἶναι σωφροσύνην ὅπερ οὗτοσί λέγει καὶ παραδέχῃ τὸν λόγον, ἔγωγε πολὺ ἂν ἥδιον μετὰ σοῦ σκοποίμην εἴτ' ἀληθὲς εἶτε μὴ τὸ λεχθέν. ἀλλὰ πάνυ συγχωρῶ, ἔφη, καὶ παραδέχομαι. καλῶς γε σὺ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ποιῶν. καί μοι λέγε, ἦ καὶ ἃ νυνδὴ ἡρώτων ἐγὼ συγχωρεῖς, τοὺς δημιουργοὺς πάντας ποιεῖν τι; ἔγωγε.

ἦ οὖν δοκοῦσί σοι τὰ ἑαυτῶν μόνον ποιεῖν ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων; καὶ τὰ τῶν ἄλλων. σωφρονοῦσιν οὖν οὐ τὰ ἑαυτῶν μόνον ποιοῦντες; τί γὰρ καλύει; ἔφη. οὐδὲν ἐμέ γε, ἦν δ' ἐγώ · ἀλλ' ὅρα μὴ ἐκείνον καλύει, ὃς ὑποθέμενος σωφροσύνην εἶναι τὸ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν ἔπειτα οὐδὲν φησι καλύειν καὶ τοὺς τὰ τῶν ἄλλων πράττοντας σωφρονεῖν. ἐγὼ γάρ που, ἦ δ' ὅς, τοῦθ' ὠμολόγηκα, ὡς οἱ τὰ τῶν ἄλλων πράττοντες σωφρονοῦσιν, εἰ τοὺς ποιοῦντας ὠμολόγησα. εἰπέ μοι, ἦν δ' ἐγώ, οὐ ταῦτόν καλεῖς τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πράττειν; οὐ μέντοι, ἔφη · οὐδὲ γε τὸ ἐργάζεσθαι καὶ τὸ ποιεῖν. ἔμαθον γὰρ παρ' Ἡσιόδου, ὃς ἔφη ἔργον θ' οὐδὲν εἶναι ὄνειδος. οἶει οὖν αὐτόν, εἰ τὰ τοιαῦτα ἔργα ἐκάλει καὶ ἐργάζεσθαι καὶ πράττειν, οἷα νυνδὴ σὺ ἔλεγες, οὐδενὶ ἂν ὄνειδος φάναι εἶναι σχυτοτομοῦντι ἢ ταριχοπωλοῦντι ἢ ἐπ' οἰκήματος καθημένῳ; οὐκ οἶεσθαί γε χρῆ, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ καὶ ἐκείνος οἶμαι ποίησιν πράξεως καὶ ἐργασίας ἄλλο ἐνόμιζεν, καὶ ποίημα μὲν γίγνεσθαι ὄνειδος ἐνόμιζε, ὅταν μὴ 1 μετὰ τοῦ καλοῦ γίγνηται, ἔργον δὲ οὐδέποτε οὐδὲν ὄνειδος · τὰ γὰρ καλῶς τε καὶ ὠφελίμως ποιούμενα ἔργα ἐκάλει, καὶ ἐργασίας τε καὶ πράξεις τὰς τοιαύτας ποιήσεις. φάναι δέ γε χρῆ καὶ οἰκεῖα μόνα τὰ τοιαῦτα ἡγεῖσθαι αὐτόν, τὰ δὲ βλαβερὰ πάντα ἀλλότρια · ὥστε καὶ Ἡσιόδον χρῆ οἶεσθαι καὶ ἄλλον ὅστις φρόνιμος τὸν τὰ αὐτοῦ πράττοντα τοῦτον σώφρονα καλεῖν. ὦ Κριτία, ἦν δ' ἐγώ, καὶ εὐθύς ἀρχομένου σου σχεδὸν ἐμάνθανον τὸν λόγον, ὅτι τὰ οἰκεῖά τε καὶ τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ καλοῖης, καὶ τὰς τῶν ἀγαθῶν ποιήσεις πράξεις · καὶ γὰρ Προδίκου μυρία τινα ἀκήκοα περὶ ὀνομάτων διαιρουῦντος. ἀλλ' ἐγώ σοι τίθεσθαι μὲν τῶν ὀνομάτων δίδωμι ὅπῃ ἂν βούλῃ ἔκαστον ·

δήλου δὲ μόνον ἐφ' ὅτι ἂν φέρῃς τοῦνομα ὅτι ἂν λέγῃς. νῦν οὖν πάλιν ἐξ ἀρχῆς σαφέστερον ὁρῖσαι · ἄρα τὴν τῶν ἀγαθῶν προᾶξιν ἢ ποιήσιν ἢ ὅπως σὺ βούλει ὀνομάζειν, ταύτην λέγεις σὺ σωφροσύνην εἶναι; ἔγωγε, ἔφη. οὐκ ἄρα σωφρονεῖ ὁ τὰ κακὰ πράττων, ἀλλ' ὁ τὰγαθὰ; σοὶ δέ, ἦ δ' ὅς, ὦ βέλτιστε, οὐχ οὕτω δοκεῖ; ἔα, ἦν δ' ἐγώ · μὴ γάρ πω τὸ ἐμοὶ δοκοῦν σκοπῶμεν, ἀλλ' ὃ σὺ λέγεις νῦν. ἀλλὰ μέντοι ἔγωγε, ἔφη, τὸν μὴ ἀγαθὰ ἀλλὰ κακὰ ποιοῦντα οὐ φημι σωφρονεῖν, τὸν δὲ ἀγαθὰ ἀλλὰ μὴ κακὰ σωφρονεῖν · τὴν γὰρ τῶν ἀγαθῶν προᾶξιν σωφροσύνην εἶναι σαφῶς σοὶ διορίζομαι.

καὶ οὐδὲν γέ σε ἴσως κωλύει ἀληθῆ λέγειν · τόδε γε μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, θαυμάζω, εἰ σωφρονοῦντας ἀνθρώπους ἡγῇ σὺ ἀγνοεῖν ὅτι σωφρονοῦσιν. ἀλλ' οὐχ ἡγοῦμαι, ἔφη. οὐκ ὀλίγον πρότερον, ἔφην ἐγώ, ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ ὅτι τοὺς δημιουργοὺς οὐδὲν κωλύει καὶ αὐτὰ τῶν ἄλλων ποιοῦντας σωφρονεῖν; ἐλέγετο γάρ, ἔφη · ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐδέν · ἀλλὰ λέγε εἰ δοκεῖ τίς σοι ἰατρός, ὑγιᾶ τίνα ποιῶν, ὠφέλιμα καὶ ἑαυτῷ ποιεῖν καὶ ἐκείνῳ ὃν ἰῶτο; ἔμοιγε. οὐκοῦν τὰ δέοντα πράττει ὃ γε ταῦτα πράττων; ναί. ὁ τὰ δέοντα πράττων οὐ σωφρονεῖ; σωφρονεῖ μὲν οὖν. ἦ οὖν καὶ γιγνώσκειν ἀνάγκη τῷ ἱατρῷ ὅταν τε ὠφελίμως ἰᾶται καὶ ὅταν μὴ; καὶ ἐκάστῳ τῶν δημιουργῶν ὅταν τε μέλλῃ ὀνήσεσθαι ἀπὸ τοῦ ἔργου οὐ ἂν πράττῃ καὶ ὅταν μὴ; ἴσως οὐ. ἐνίστε ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὠφελίμως πράξας ἢ βλαβερῶς ὁ ἰατρός οὐ γιγνώσκει ἑαυτὸν ὡς ἔπραξεν · καίτοι ὠφελίμως πράξας, ὡς ὁ σὸς λόγος, σωφρόνως ἔπραξεν. ἦ οὐχ οὕτως ἔλεγες; ἔγωγε. οὐκοῦν, ὡς ἔοικεν, ἐνίστε ὠφελίμως πράξας πράττει μὲν σωφρόνως καὶ σωφρονεῖ, ἀγνοεῖ δ' ἑαυτὸν ὅτι σωφρονεῖ; ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν ποτε γένοιτο, ἀλλ' εἴ τι σὺ οἶς ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ὑπ' ἐμοῦ ὠμολογημένων εἰς τοῦτο ἀναγκαῖον εἶναι συμβαίνειν, ἐκείνων ἂν τι ἔγωγε μᾶλλον ἀναθείμην, καὶ οὐκ ἂν αἰσχυνηθεῖν μὴ οὐχὶ ὀρθῶς φάναι εἰρηκέναι, μᾶλλον ἢ ποτε συγχωρήσαιμ' ἂν ἀγνοοῦντα αὐτὸν ἑαυτὸν ἄνθρωπον σωφρονεῖν. σχεδὸν γάρ τι ἔγωγε αὐτὸ τοῦτό φημι εἶναι σωφροσύνην, τὸ γιγνώσκειν ἑαυτόν, καὶ συμφέρομαι τῷ ἐν Δελφοῖς ἀναθέντι τὸ τοιοῦτον γράμμα. καὶ γὰρ τοῦτο οὕτω μοι δοκεῖ τὸ γράμμα ἀνακεῖσθαι, ὡς δὴ πρόσρησις οὔσα τοῦ θεοῦ τῶν εἰσιόντων ἀντὶ τοῦ χαῖρε, ὡς τούτου μὲν οὐκ ὀρθοῦ ὄντος τοῦ προσρήματος, τοῦ χαίρειν, οὐδὲ δεῖν τοῦτο παρακελεύεσθαι ἀλλήλοις ἀλλὰ σωφρονεῖν. οὕτω μὲν δὴ ὁ θεὸς προσαγορεύει τοὺς εἰσιόντας εἰς τὸ ἱερὸν διαφέρον τι ἢ οἱ ἄνθρωποι, ὡς διανοούμενος ἀνέθηκεν ὁ ἀναθεῖς, ὥς μοι δοκεῖ · καὶ λέγει πρὸς τὸν ἀεὶ εἰσιόντα οὐκ ἄλλο τι ἢ Σωφρόνει, φησὶν.

αἰνιγματωδέστερον δὲ δή, ὡς μάντις, λέγει · τὸ γὰρ Γνωθὶ σαυτόν καὶ τὸ Σωφρόνει ἔστιν μὲν ταυτόν, ὡς τὰ γράμματά φησιν καὶ ἐγώ, τάχα δ' ἂν τις οἰηθεῖ ἄλλο εἶναι, ὃ δὴ μοι δοκοῦσιν παθεῖν καὶ οἱ τὰ ὕστερον γράμματα ἀναθέντες, τό τε μὴδὲν ἄγαν καὶ τὸ Ἐγγύη πάρα δ' ἄτη. καὶ

γὰρ οὗτοι συμβουλὴν ᾠήθησαν εἶναι τὸ Γνωθὶ σαυτόν, ἀλλ' οὐ τῶν εἰσιόντων ἔνεκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρόσρησιν · εἴθ' ἵνα δὴ καὶ σφεῖς μηδὲν ἤττον συμβουλὰς χρησίμους ἀναθεῖεν, ταῦτα γράψαντες ἀνέθεσαν. οὐ δὴ οὖν ἔνεκα λέγω, ὦ Σώκρατες, ταῦτα πάντα, τόδ' ἐστίν · τὰ μὲν ἔμπροσθέν σοι πάντα ἀφίημι—ἴσως μὲν γάρ τι σὺ ἔλεγες περὶ αὐτῶν ὀρθότερον, ἴσως δ' ἐγώ, σαφές δ' οὐδὲν πάνυ ἦν ὦν ἐλέγομεν—νῦν δ' ἐθέλω τοῦτου σοι διδόναι λόγον, εἰ μὴ ὁμολογεῖς σωφροσύνην εἶναι τὸ γινγνώσκειν αὐτὸν ἑαυτόν. ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κριτία, σὺ μὲν ὡς φάσκοντος ἐμοῦ εἰδέναι περὶ ὦν ἐρωτῶ προσφέρῃ πρὸς με, καὶ ἐὰν δὴ βούλωμαι, ὁμολογήσοντός σοι · τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ ζητῶ γὰρ μετὰ σοῦ ἀεὶ τὸ προτιθέμενον διὰ τὸ μὴ αὐτὸς εἰδέναι. σκεψάμενος οὖν ἐθέλω εἰπεῖν εἴτε ὁμολογῶ εἴτε μή. ἀλλ' ἐπίσχες ἕως ἂν σκέψωμαι. σκόπει δὴ, ἦ δ' ὅς. καὶ γάρ, ἦν δ' ἐγώ, σκοπῶ. εἰ γὰρ δὴ γινγνώσκειν γέ τί ἐστιν ἢ σωφροσύνη, δῆλον ὅτι ἐπιστήμη τις ἂν εἴη καὶ τινός · ἢ οὐ; ἔστιν, ἔφη, ἑαυτοῦ γε. οὐκοῦν καὶ ἱατρική, ἔφην, ἐπιστήμη ἐστὶν τοῦ ὑγιεινοῦ; πάνυ γε. εἰ τοίνυν με, ἔφην, ἔροιο σύ · “ἱατρικὴ ὑγιεινοῦ ἐπιστήμη οὕσα τί ἡμῖν χρησίμη ἐστὶν καὶ τί ἀπεργάζεται,” εἵποιμ' ἂν ὅτι οὐ σμικρὰν ὠφελίαν · τὴν γὰρ ὑγίειαν καλὸν ἡμῖν ἔργον ἀπεργάζεται, εἰ ἀποδέχῃ τοῦτο. ἀποδέχομαι. καὶ εἰ τοίνυν με ἔροιο τὴν οἰκοδομικήν, ἐπιστήμην οὕσαν τοῦ οἰκοδομεῖν, τί φημι ἔργον ἀπεργάζεσθαι, εἵποιμ' ἂν ὅτι οἰκήσεις · ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν. χρὴ οὖν καὶ σὲ ὑπὲρ τῆς σωφροσύνης, ἐπειδὴ φῆς αὐτὴν ἑαυτοῦ ἐπιστήμην εἶναι, ἔχειν εἰπεῖν ἐρωτηθέντα, “ὦ Κριτία, σωφροσύνη, ἐπιστήμη οὕσα ἑαυτοῦ, τί καλὸν ἡμῖν ἔργον ἀπεργάζεται καὶ ἄξιον τοῦ ὀνόματος;” ἴθι οὖν, εἶπέ. ἀλλ', ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐκ ὀρθῶς ζητεῖς. οὐ γὰρ ὁμοία αὕτη πέφυκεν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις, οὐδὲ γε αἱ ἄλλαι ἀλλήλαις · σὺ δ' ὡς ὁμοίων οὕσων ποιῇ τὴν ζήτησιν.

ἐπεὶ λέγε μοι, ἔφη, τῆς λογιστικῆς τέχνης ἢ τῆς γεωμετρικῆς τί ἐστὶν τοιοῦτον ἔργον οἷον οἰκία οἰκοδομικῆς ἢ ἱμάτιον ὑφαντικῆς ἢ ἄλλα τοιαῦτ' ἔργα, ἃ πολλὰ ἂν τις ἔχοι πολλῶν τεχνῶν δεῖξαι; ἔχεις οὖν μοι καὶ σὺ τούτων τοιοῦτόν τι ἔργον δεῖξαι; ἀλλ' οὐχ ἔξεις. καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι ἀληθῆ λέγεις · ἀλλὰ τόδε σοι ἔχω δεῖξαι, τίνος ἐστὶν ἐπιστήμη ἐκάστη τούτων τῶν ἐπιστημῶν, ὃ τυγχάνει ὃν ἄλλο αὐτῆς τῆς ἐπιστήμης. οἷον ἢ λογιστικὴ ἐστὶν που τοῦ ἀρτίου καὶ τοῦ περιττοῦ, πλήθους ὅπως ἔχει πρὸς αὐτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα · ἢ γάρ; πάνυ γε, ἔφη. οὐκοῦν ἐτέρου ὄντος τοῦ περιττοῦ καὶ ἀρτίου αὐτῆς τῆς λογιστικῆς; πῶς δ' οὐ; καὶ μὴν αὖ ἢ στατικὴ τοῦ βαρυτέρου τε καὶ κουφοτέρου σταθμοῦ ἐστὶν στατικὴ · ἕτερον δὲ ἐστὶν τὸ βαρὺ τε καὶ κοῦφον τῆς στατικῆς αὐτῆς. συγχωρεῖς; ἔγωγε. λέγε δὴ, καὶ ἢ σωφροσύνη τίνος ἐστὶν ἐπιστήμη, ὃ τυγχάνει ἕτερον ὃν αὐτῆς τῆς σωφροσύνης; τοῦτό ἐστιν ἐκεῖνο, ἔφη, ὦ Σώκρατες · ἐπ' αὐτὸ ἥκεις ἐρευνῶν τὸ ὅς διαφέρει πασῶν τῶν ἐπιστημῶν ἢ σωφροσύνη · σὺ δὲ ὁμοιότητά τινα ζητεῖς αὐτῆς ταῖς ἄλλαις. τὸ δ' οὐκ ἐστὶν οὕτως, ἀλλ' αἱ

μὲν ἄλλαι πᾶσαι ἄλλου εἰσὶν ἐπιστῆμαι, ἑαυτῶν δ' οὐ, ἡ δὲ μόνη τῶν τε ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη ἐστὶ καὶ αὐτὴ ἑαυτῆς. καὶ ταῦτά σε πολλοῦ δεῖ λεληθέναι, ἀλλὰ γὰρ οἶμαι ὃ ἄρτι οὐκ ἔφησθα ποιεῖν, τοῦτο ποιεῖς· ἐμὲ γὰρ ἐπιχειρεῖς ἐλέγχειν, ἐάσας περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστίν. οἶον, ἦν δ' ἐγώ, ποιεῖς ἡγούμενος, εἰ ὅτι μάλιστα σὲ ἐλέγχω, ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἐλέγχειν ἢ οὐπὲρ ἕνεκα κἂν ἑμαυτὸν διερευνώμην τί λέγω, φοβούμενος μὴ ποτε λάθω οἰόμενος μὲν τι εἰδέναι, εἰδὼς δὲ μὴ. καὶ νῦν δὴ οὖν ἔγωγέ φημι τοῦτο ποιεῖν, τὸν λόγον σκοπεῖν μάλιστα μὲν ἑμαυτοῦ ἕνεκα, ἴσως δὲ δὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων· ἢ οὐ κοινὸν οἶει ἀγαθὸν εἶναι σχεδόν τι πᾶσιν ἀνθρώποις, γίγνεσθαι καταφανὲς ἕκαστον τῶν ὄντων ὅπῃ ἔχει; καὶ μάλα, ἢ δ' ὅς, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. θαρρῶν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ μακάριε, ἀποκρινόμενος τὸ ἐρωτώμενον ὅπῃ σοι φαίνεται, ἔα χαίρειν εἴτε Κριτίας ἐστὶν εἴτε Σωκράτης ὁ ἐλεγχόμενος· ἀλλ' αὐτῷ προσέχων τὸν νοῦν τῷ λόγῳ σκόπει ὅπῃ ποτὲ ἐκβήσεται ἐλεγχόμενος. ἀλλά, ἔφη, ποιήσω οὕτω· δοκεῖς γὰρ μοι μέτρια λέγειν. λέγε τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, περὶ τῆς σωφροσύνης πῶς λέγεις; λέγω τοίνυν, ἢ δ' ὅς, ὅτι μόνη τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν αὐτὴ τε αὐτῆς ἐστὶν καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη. οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἐπιστήμη ἂν εἴη, εἴπερ καὶ ἐπιστήμης; πάνυ γε, ἔφη.

ὃ ἄρα σώφρων μόνος αὐτός τε ἑαυτὸν γινώσκειται καὶ οἶός τε ἔσται ἐξετάσαι τί τε τυγχάνει εἰδὼς καὶ τί μὴ, καὶ τοὺς ἄλλους ὡσαύτως δυνατός ἐσται ἐπισκοπεῖν τί τις οἶδεν καὶ οἶεται, εἴπερ οἶδεν, καὶ τί αὖ οἶεται μὲν εἰδέναι, οἶδεν δ' οὐ, τῶν δὲ ἄλλων οὐδεὶς· καὶ ἔστιν δὴ τοῦτο τὸ σωφρονεῖν τε καὶ σωφροσύνη καὶ τὸ ἑαυτὸν αὐτὸν γινώσκειν, τὸ εἰδέναι ἅ τε οἶδεν καὶ ἅ μὴ οἶδεν. ὅρα ταῦτά ἐστιν ἅ λέγεις; ἔγωγ', ἔφη. πάλιν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ἐπισκεψώμεθα πρῶτον μὲν εἰ δυνατόν ἐστὶν τοῦτ' εἶναι ἢ οὐ—τὸ ἅ οἶδεν καὶ ἅ μὴ οἶδεν εἰδέναι ὅτι οἶδε καὶ ὅτι οὐκ οἶδεν—ἔπειτα εἰ ὅτι μάλιστα δυνατόν, τίς ἂν εἴη ἡμῖν ὠφελία εἰδόσιν αὐτό. ἀλλὰ χρή, ἔφη, σκοπεῖν. ἴθι δὴ, ἔφην ἐγώ, ὦ Κριτία, σκέψαι, ἐάν τι περὶ αὐτῶν εὐπορώτερος φανῇς ἐμοῦ· ἐγὼ μὲν γὰρ ἀπορῶ. ἢ δὲ ἀπορῶ, φράσω σοι; πάνυ γ', ἔφη. ἄλλο τι οὖν, ἦν δ' ἐγώ, πάντα ταῦτ' ἂν εἴη, εἰ ἔστιν ὅπερ σὺ νυνδὴ ἔλεγες, μία τις ἐπιστήμη, ἢ οὐκ ἄλλου τινὸς ἐστὶν ἢ ἑαυτῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη, καὶ δὴ καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἢ αὐτὴ αὕτη; πάνυ γε. ἰδὲ δὴ ὡς ἄτοπον ἐπιχειροῦμεν, ὦ ἐταῖρε, λέγειν· ἐν ἄλλοις γὰρ που τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐὰν σκοπῆς, δόξει σοι, ὡς ἐγῶμαι, ἀδύνατον εἶναι. πῶς δὴ καὶ ποῦ; ἐν τοῖσδε. ἐννόει γὰρ εἴ σοι δοκεῖ ὅψις τις εἶναι, ἢ ὣν μὲν αἱ ἄλλαι ὅψεις εἰσὶν, οὐκ ἔστιν τούτων ὅψις, ἑαυτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὅψεων ὅψις ἐστὶν καὶ μὴ ὅψεων ὡσαύτως, καὶ χρῶμα μὲν ὁρᾷ οὐδὲν ὅψις οὔσα, αὐτὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ὅψεις· δοκεῖ τίς σοι εἶναι τοιαύτη; μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε. τί δὲ ἀκοήν, ἢ φωνῆς μὲν οὐδεμιᾶς ἀκούει, αὐτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀκοῶν ἀκούει

καὶ τῶν μὴ ἀκοῶν; οὐδὲ τοῦτο. συλλήβδην δὴ σκόπει περὶ πασῶν τῶν αἰσθήσεων εἴ τίς σοι δοκεῖ εἶναι αἰσθήσεων μὲν αἰσθησις καὶ ἑαυτῆς, ὣν δὲ δὴ αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις αἰσθάνονται, μηδενὸς αἰσθανομένη; οὐκ ἔμοιγε. ἀλλ' ἐπιθυμία δοκεῖ τίς σοι εἶναι, ἥτις ἡδονῆς μὲν οὐδεμιᾶς ἐστὶν ἐπιθυμία, αὐτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν; οὐ δῆτα. οὐδὲ μὴν βούλησις, ὡς ἐγῶμαι, ἣ ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν βούλεται, αὐτὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας βουλήσεις βούλεται. οὐ γὰρ οὖν. ἔρωτα δὲ φαίης ἂν τίνα εἶναι τοιοῦτον, ὃς τυγχάνει ὦν ἔρωτος καλοῦ μὲν οὐδενός, αὐτοῦ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐρώτων; οὐκ, ἔφη, ἔγωγε.

φόβον δὲ ἤδη τινὰ κατανενόηκας, ὃς ἑαυτὸν μὲν καὶ τοὺς ἄλλους φόβους φοβεῖται, τῶν δεινῶν δ' οὐδὲ ἐν φοβεῖται; οὐ κατανενόηκα, ἔφη. δόξαν δὲ δοξῶν δόξαν καὶ αὐτῆς, ὣν δὲ αἱ ἄλλαι δοξάζουσιν μηδὲν δοξάζουσαν; οὐδαμῶς. ἀλλ' ἐπιστήμην, ὡς ἔοικεν, φαμέν τίνα εἶναι τοιαύτην, ἥτις μαθήματος μὲν οὐδενός ἐστὶν ἐπιστήμη, αὐτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη; φαμέν γάρ. οὐκοῦν ἄτοπον, εἰ ἄρα καὶ ἔστιν; μηδὲν γάρ πω δισχυρίζομεθα ὡς οὐκ ἔστιν, ἀλλ' εἰ ἔστιν ἔτι σκοπῶμεν. ὀρθῶς λέγεις. φέρε δὴ · ἔστι μὲν αὕτη ἡ ἐπιστήμη τινὸς ἐπιστήμη, καὶ ἔχει τινὰ τοιαύτην δύναμιν ὥστε τινὸς εἶναι · ἢ γάρ; πάνυ γε. καὶ γάρ τὸ μεῖζον φαμεν τοιαύτην τινὰ ἔχειν δύναμιν, ὥστε τινὸς εἶναι μεῖζον; ἔχει γάρ. οὐκοῦν ἐλαττονός τις, εἴπερ ἔσται μεῖζον. ἀνάγκη. εἰ οὖν τι εὐροιμεν μεῖζον, ὃ τῶν μὲν μεϊζόνων ἐστὶν μεῖζον καὶ ἑαυτοῦ, ὣν δὲ τᾶλλα μεῖζω ἐστὶν μηδενὸς μεῖζον, πάντως ἂν που ἐκεῖνό γ' αὐτῷ ὑπάρχοι, εἴπερ ἑαυτοῦ μεῖζον εἴη, καὶ ἐλαττον ἑαυτοῦ εἶναι · ἢ οὐ; πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες. οὐκοῦν καὶ εἴ τι διπλάσιόν ἐστιν τῶν τε ἄλλων διπλασίων καὶ ἑαυτοῦ, ἡμίσεος δὴπου ὄντος ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων διπλάσιον ἂν εἴη · οὐ γάρ ἐστὶν που ἄλλου διπλάσιον ἢ ἡμίσεος. ἀληθῆ. πλέον δὲ αὐτοῦ ὄν οὐ καὶ ἐλαττον ἔσται, καὶ βαρύτερον ὄν κουφότερον, καὶ πρεσβύτερον ὄν νεώτερον, καὶ τᾶλλα πάντα ὡσαύτως, ὅτιπερ ἂν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν πρὸς ἑαυτὸ ἔχη, οὐ καὶ ἐκείνην ἔξει τὴν οὐσίαν, πρὸς ἣν ἡ δύναμις αὐτοῦ ἦν; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε · οἶον ἢ ἀκοή, φαμέν, οὐκ ἄλλου τινὸς ἦν ἀκοὴ ἢ φωνῆς · ἢ γάρ; ναί. οὐκοῦν εἴπερ αὐτὴ αὐτῆς ἀκούσεται, φωνὴν ἐχούσης ἑαυτῆς ἀκούσεται · οὐ γάρ ἂν ἄλλως ἀκούσειεν. πολλὴ ἀνάγκη. καὶ ἡ ὄψις γέ που, ὦ ἄριστε, εἴπερ ὄψεται αὐτὴ ἑαυτήν, χρώμά τι αὐτὴν ἀνάγκη ἔχειν · ἄχρων γὰρ ὄψις οὐδὲν ἂν μὴ ποτε ἴδῃ. οὐ γάρ οὖν. ὁρᾷς οὖν, ὦ Κριτία, ὅτι ὅσα διεληλύθαμεν, τὰ μὲν αὐτῶν ἀδύνατα παντάπασιν φαίνεται ἡμῖν, τὰ δ' ἀπιστεῖται σφόδρα μὴ ποτ' ἂν τὴν ἑαυτῶν δύναμιν πρὸς ἑαυτὰ σχεῖν; μεγέθη μὲν γὰρ καὶ πλήθη καὶ τὰ τοιαῦτα παντάπασιν ἀδύνατον · ἢ οὐχί; πάνυ γε.

ἀκοὴ δ' αὖ καὶ ὄψις καὶ ἔτι γε κίνησις αὐτὴ ἑαυτὴν κινεῖν, καὶ θερμότης κάειν, καὶ πάντα αὖ τὰ τοιαῦτα τοῖς μὲν ἀπιστίαν ἂν παράσχοι, ἴσως δὲ τισιν οὐ. μεγάλου δὴ τινος, ὦ φίλε, ἀνδρὸς δεῖ, ὅστις τοῦτο κατὰ πάντων

ικανῶς διαιρήσεται, πότερον οὐδὲν τῶν ὄντων τὴν αὐτοῦ δύναμιν αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ πέφυκεν ἔχειν πλὴν ἐπιστήμης, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο, ἢ τὰ μέν, τὰ δ' οὐ · καὶ εἰ ἔστιν αὖ ἅτινα αὐτὰ πρὸς αὐτὰ ἔχει, ἄρ' ἐν τούτοις ἔστιν ἐπιστήμη, ἣν δὴ ἡμεῖς σωφροσύνην φαμέν εἶναι. ἐγὼ μὲν οὐ πιστεύω ἑμαυτῷ ἱκανὸς εἶναι ταῦτα διελέσθαι · διὸ καὶ οὕτ' εἰ δυνατόν ἐστι τοῦτο γενέσθαι, ἐπιστήμης ἐπιστήμην εἶναι, ἔχω δισχυρίσασθαι, οὕτ' εἰ ὅτι μάλιστα ἔστι, σωφροσύνην ἀποδέχομαι αὐτὸ εἶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωμαι εἴτε τι ἂν ἡμᾶς ὠφελοῖ τοιοῦτον ὃν εἴτε μή. τὴν γὰρ οὖν δὴ σωφροσύνην ὠφέλιμον τι καὶ ἀγαθὸν μαντεύομαι εἶναι · σὺ οὖν, ὦ παῖ Καλλαίσχρου—τίθεσαι γὰρ σωφροσύνην τοῦτ' εἶναι, ἐπιστήμην ἐπιστήμης καὶ δὴ καὶ ἀνεπιστημοσύνης—πρῶτον μὲν τοῦτο ἐνδειξαι, ὅτι δυνατόν ἐπαθεῖξαι—σε δὲ νυνδὴ ἔλεγον, ἔπειτα πρὸς τῷ δυνατόν ὅτι καὶ ὠφέλιμον · καὶ μὲν τάχ' ἂν ἀποπληρώσῃς ὡς ὀρθῶς λέγεις περὶ σωφροσύνης δὲ ἔστιν. καὶ ὁ Κριτίας ἀκούσας ταῦτα καὶ ἰδὼν με ἀποροῦντα, ὥσπερ οἱ τοὺς χασμωμένους καταντικρὺ ὀρῶντες ταῦτόν τοῦτο συμπάσχουσιν, κἀκεῖνος ἔδοξε μοι ὑπ' ἐμοῦ ἀποροῦντος ἀναγκασθῆναι καὶ αὐτὸς ἀλῶναι ὑπὸ ἀπορίας. ὅτε οὖν εὐδοκιμῶν ἐκάστοτε, ἡσχύνετο τοὺς παρόντας, καὶ οὕτε συγχωρῆσαί μοι ἤθελεν ἀδύνατος εἶναι διελέσθαι ἃ προυκαλούμην αὐτόν, ἔλεγέν τε οὐδὲν σαφές, ἐπικαλύπτων τὴν ἀπορίαν. ἀγῶ ἡμῖν ἴνα ὁ λόγος προίτοι, εἶπον · ἄλλ' εἰ δοκεῖ, ὦ Κριτία, νῦν μὲν τοῦτο συγχωρήσωμεν, δυνατόν εἶναι γενέσθαι ἐπιστήμην ἐπιστήμης · αὐθις δὲ ἐπισκεψόμεθα εἴτε οὕτως ἔχει εἴτε μή. ἴθι δὴ οὖν, εἰ ὅτι μάλιστα δυνατόν τοῦτο, τί μάλλον οἶόν τέ ἐστιν εἰδέναι ἢ τέ τις οἶδε καὶ ἃ μή; τοῦτο γὰρ δήπου ἔφαμεν εἶναι τὸ γινώσκειν αὐτόν καὶ σωφρονεῖν · ἢ γάρ; πάνυ γε, ἢ δ' ὅς, καὶ συμβαίνει γέ που, ὦ Σώκρατες. εἰ γάρ τις ἔχει ἐπιστήμην ἢ αὐτὴ αὐτὴν γινώσκει, τοιοῦτος ἂν αὐτὸς εἴη οἶόνπερ ἐστὶν ὃ ἔχει · ὥσπερ ὅταν τάχος τις ἔχη, ταχύς, καὶ ὅταν κάλλος, καλός, καὶ ὅταν γνῶσιν, γινώσκων, ὅταν δὲ δὴ γνῶσιν αὐτὴν αὐτῆς τις ἔχη, γινώσκων που αὐτὸς ἑαυτὸν τότε ἔσται. οὐ τοῦτο, ἣν δ' ἐγώ, ἀμφισβητῶ, ὡς οὐχ ὅταν τὸ αὐτὸ γινώσκόν τις ἔχη, αὐτὸς αὐτόν γινώσεται, ἀλλ' ἔχοντι τοῦτο τίς ἀνάγκη εἰδέναι ἢ τε οἶδεν καὶ ἃ μή οἶδεν;

ὅτι, ὦ Σώκρατες, ταῦτόν ἐστιν τοῦτο ἐκεῖνω. ἴσως, ἔφην, ἀλλ' ἐγὼ κινδυνεύω ἀεὶ ὁμοῖος εἶναι · οὐ γὰρ αὖ μανθάνω ὡς ἔστιν τὸ αὐτό, ἃ οἶδεν εἰδέναι καὶ ἃ τις μὴ οἶδεν εἰδέναι. πῶς λέγεις, ἔφη; ὥδε, ἣν δ' ἐγώ. ἐπιστήμη που ἐπιστήμης οὕσα ἄρα πλεον τι οἷα τ' ἔσται διαιερεῖν, ἢ ὅτι τούτων τόδε μὲν ἐπιστήμη, τόδε δ' οὐκ ἐπιστήμη; οὐκ, ἀλλὰ τοσοῦτον. ταῦτόν οὖν ἐστιν ἐπιστήμη τε καὶ ἀνεπιστημοσύνη ὑγιεινοῦ, καὶ ἐπιστήμη τε καὶ ἀνεπιστημοσύνη δικαίου; οὐδαμῶς. ἀλλὰ τὸ μὲν οἶμαι ἱατρική, τὸ δὲ πολιτική, τὸ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐπιστήμη. πῶς γὰρ οὐ; οὐκοῦν ἐὰν μὴ προσεπίσθηται τις τὸ ὑγιεινὸν καὶ τὸ δίκαιον, ἀλλ' ἐπιστήμην μόνον γινώσκη ἅτε τούτου μόνον ἔχων ἐπιστήμην, ὅτι μὲν τι ἐπίσταται καὶ ὅτι

ἐπιστήμην τινὰ ἔχει, εἰκότως ἂν γινώσκει καὶ περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν ἄλλων · ἥ γάρ; ναί. ὅτι δὲ γινώσκει, ταύτῃ τῇ ἐπιστήμῃ πῶς εἴσεται; γινώσκει γὰρ δὴ τὸ μὲν ὑγιεινὸν τῇ ἰατρικῇ ἀλλ' οὐ σωφροσύνη, τὸ δ' ἄρμονικὸν μουσικῇ ἀλλ' οὐ σωφροσύνη, τὸ δ' οἰκοδομικὸν οἰκοδομικῇ ἀλλ' οὐ σωφροσύνη, καὶ οὕτω πάντα · ἥ οὐ; φαίνεται. σωφροσύνη δέ, εἴπερ μόνον ἐστὶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμη, πῶς εἴσεται ὅτι τὸ ὑγιεινὸν γινώσκει ἢ ὅτι τὸ οἰκοδομικόν; οὐδαμῶς. οὐκ ἄρα εἴσεται ὁ οἶδεν ὁ τοῦτο ἀγνοῶν, ἀλλ' ὅτι οἶδεν μόνον. ἔοικεν. οὐκ ἄρα σωφρονεῖν τοῦτ' ἂν εἴη οὐδὲ σωφροσύνη, εἰδέναι ἅ τε οἶδεν καὶ ἅ μὴ οἶδεν, ἀλλ', ὡς ἔοικεν, ὅτι οἶδεν καὶ ὅτι οὐκ οἶδεν μόνον. κινδυνεύει. οὐδὲ ἄλλον ἄρα οἶός τε ἔσται οὗτος ἐξετάσαι φάσκοντά τι ἐπίστασθαι, πότερον ἐπίσταται ὃ φησιν ἐπίστασθαι ἢ οὐκ ἐπίσταται · ἀλλὰ τοσοῦτον μόνον, ὡς ἔοικεν, γινώσεται, ὅτι ἔχει τινὰ ἐπιστήμην, ὅτου δέ γε, ἡ σωφροσύνη οὐ ποιήσῃ αὐτὸν γινώσκειν. οὐ φαίνεται. οὔτε ἄρα τὸν προσποιούμενον ἰατρὸν εἶναι, ὄντα δὲ μή, καὶ τὸν ὡς ἀληθῶς ὄντα οἶός τε ἔσται διακρίνειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα τῶν ἐπιστημόνων καὶ μή. σκεψόμεθα δὲ ἐκ τῶνδε · εἰ μέλλει ὁ σώφρων ἢ ὁστισοῦν ἄλλος τὸν ὡς ἀληθῶς ἰατρὸν διαγνώσσεσθαι καὶ τὸν μή, ἄρ' οὐχ ὧδε ποιήσῃ · περὶ μὲν ἰατρικῆς δήπου αὐτῷ οὐ διαλέξεταί—οὐδὲν γὰρ ἐπαίει, ὡς ἔφαμεν, ὁ ἰατρὸς ἀλλ' ἢ τὸ ὑγιεινὸν καὶ τὸ νοσῶδες—ἢ οὐ; ναί, οὕτως. περὶ δέ γε ἐπιστήμης οὐδὲν οἶδεν, ἀλλὰ τοῦτο δὴ τῇ σωφροσύνῃ μόνῃ ἀπέδομεν. ναί.

οὐδὲ περὶ ἰατρικῆς ἄρα οἶδεν ὁ ἰατρικός, ἐπειδὴπερ ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη οὕσα τυγχάνει. ἀληθῆ. ὅτι μὲν δὴ ἐπιστήμην τινὰ ἔχει, γινώσεται ὁ σώφρων τὸν ἰατρὸν · δέον δὲ πείραν λαβεῖν ἥτις ἐστίν, ἄλλο τι σκέπεται ὧντινων; ἢ οὐ τούτῳ ὥριστα ἐκάστη ἐπιστήμη μὴ μόνον ἐπιστήμη εἶναι ἀλλὰ καὶ τίς, τῷ τινῶν εἶναι; τούτῳ μὲν οὖν. καὶ ἡ ἰατρικὴ δὴ ἐτέρα εἶναι τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ὠρίσθη τῷ τοῦ ὑγιεινοῦ εἶναι καὶ νοσώδους ἐπιστήμη. ναί. οὐκοῦν ἐν τούτοις ἀναγκαῖον σκοπεῖν τὸν βουλόμενον ἰατρικὴν σκοπεῖν, ἐν οἷς ποτ' ἐστίν · οὐ γὰρ δήπου ἐν γε τοῖς ἔξω, ἐν οἷς οὐκ ἐστίν; οὐ δῆτα. ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς ἄρα καὶ νοσώδεσιν ἐπισκέπεται τὸν ἰατρὸν, ἢ ἰατρικός ἐστίν, ὁ ὁρθῶς σκοπούμενος. ἔοικεν. οὐκοῦν ἐν τοῖς οὕτως ἢ λεγομένοις ἢ πραττομένοις τὰ μὲν λεγόμενα, εἰ ἀληθῆ λέγεται, σκοπούμενος, τὰ δὲ πραττόμενα, εἰ ὁρθῶς πράττεται; ἀνάγκη. ἢ οὖν ἄνευ ἰατρικῆς δύναιτ' ἂν τις τούτων ποτέροις ἐπακολουθήσῃ; οὐ δῆτα. οὐδέ γε ἄλλος οὐδεὶς, ὡς ἔοικεν, πλὴν ἰατρός, οὔτε δὴ ὁ σώφρων · ἰατρὸς γὰρ ἂν εἴη πρὸς τῇ σωφροσύνῃ. ἔστι ταῦτα. παντὸς ἄρα μᾶλλον, εἰ ἡ σωφροσύνη ἐπιστήμης ἐπιστήμη μόνον ἐστὶν καὶ ἀνεπιστημοσύνης, οὔτε ἰατρὸν διακρίναι οἷα τε ἔσται ἐπιστάμενον τὰ τῆς τέχνης ἢ μὴ ἐπιστάμενον, προσποιούμενον δὲ ἢ οἰόμενον, οὔτε ἄλλον οὐδένα τῶν ἐπισταμένων καὶ ὁτιοῦν, πλὴν γε τὸν αὐτοῦ ὁμοτέχον, ὥσπερ οἱ ἄλλοι δημιουργοί. φαίνεται, ἔφη. τίς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κριτία, ὠφελία ἡμῖν ἔτι ἂν εἴη ἀπὸ τῆς

σωφροσύνης τοιαύτης οὔσης; εἰ μὲν γάρ, ὃ ἐξ ἀρχῆς ὑπετιθέμεθα, ἦδει ὁ σώφρων ἅ τε ἦδει καὶ ἃ μὴ ἦδει, τὰ μὲν ὅτι οἶδεν, τὰ δ' ὅτι οὐκ οἶδεν, καὶ ἄλλον ταῦτον τοῦτο πεπονθότα ἐπισκέψασθαι οἶός τ' ἦν, μεγαλωστὶ ἂν ἡμῖν, φαμέν, ὠφέλιμον ἦν σώφροσιν εἶναι· ἀναμάρτητοι γὰρ ἂν τὸν βίον διεζῶμεν αὐτοὶ τε καὶ οἱ τὴν σωφροσύνην ἔχοντες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὅσοι ὑφ' ἡμῶν ἤρχοντο. οὔτε γὰρ ἂν αὐτοὶ ἐπεχειροῦμεν πράττειν ἃ μὴ ἠπιστάμεθα, ἀλλ' ἐξευρίσκοντες τοὺς ἐπισταμένους ἐκείνοις ἂν παρεδίδομεν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐπετρέπομεν, ὧν ἤρχομεν, ἄλλο τι πράττειν ἢ ὅτι πράττοντες ὀρθῶς ἐμελλον πράξειν—τοῦτο δ' ἦν ἂν, οὗ ἐπιστήμην εἶχον—καὶ οὕτω δὴ ὑπὸ σωφροσύνης οἰκία τε οἰκουμένη ἐμελλεν καλῶς οἰκεῖσθαι, πόλις τε πολιτευομένη, καὶ ἄλλο πᾶν οὗ σωφροσύνη ἄρχοι·

ἁμαρτίας γὰρ ἐξηρημένης, ὀρθότητος δὲ ἡγουμένης, ἐν πάσῃ πράξει καλῶς καὶ εὖ πράττειν ἀναγκαῖον τοὺς οὕτω διακειμένους, τοὺς δὲ εὖ πράττοντας εὐδαίμονας εἶναι. ἄρ' οὐχ οὕτως, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κριτία, ἐλέγομεν περὶ σωφροσύνης, λέγοντες ὅσον ἀγαθὸν εἴη τὸ εἰδέναι ἅ τε οἶδέν τις καὶ ἃ μὴ οἶδεν; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, οὕτως. νῦν δέ, ἦν δ' ἐγώ, ὁρᾷς ὅτι οὐδαμοῦ ἐπιστήμη οὐδεμία τοιαύτη οὔσα πέφανται. ὁρῶ, ἔφη. ἄρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτ' ἔχει τὸ ἀγαθὸν ἦν νῦν εὐρίσκομεν σωφροσύνην οὔσαν, τὸ ἐπιστήμην ἐπίστασθαι καὶ ἀνεπιστημοσύνην, ὅτι ὁ ταύτην ἔχων, ὅτι ἂν ἄλλο μανθάνῃ, ῥᾶν τε μαθήσεται καὶ ἐναργέστερα πάντα αὐτῷ φανεῖται, ἅτε πρὸς ἐκάστω ᾧ ἂν μανθάνῃ προσκαθορῶντι τὴν ἐπιστήμην· καὶ τοὺς ἄλλους δὴ κάλλιον ἐξετάσει περὶ ὧν ἂν καὶ αὐτὸς μάθῃ, οἱ δὲ ἄνευ τούτου ἐξετάζοντες ἀσθενέστερον καὶ φαυλότερον τοῦτο δράσουσιν; ἄρ', ὦ φίλε, τοιαῦτα ἅττα ἐστὶν ἃ ἀπολαυσόμεθα τῆς σωφροσύνης, ἡμεῖς δὲ μεῖζόν τι βλέπομεν καὶ ζητοῦμεν αὐτὸ μεῖζόν τι εἶναι ἢ ὅσον ἐστίν; τάχα δ' ἂν, ἔφη, οὕτως ἔχοι. ἴσως, ἦν δ' ἐγώ· ἴσως δέ γε ἡμεῖς οὐδὲν χρηστὸν ἐζητήσαμεν. τεκμαίρομαι δέ, ὅτι μοι ἄτοπ' ἅττα καταφαίνεται περὶ σωφροσύνης, εἰ τοιοῦτόν ἐστιν. ἴδωμεν γάρ, εἰ βούλει, συγχωρήσαντες καὶ ἐπίστασθαι ἐπιστήμην δυνατὸν εἶναι εἰδέναι, καὶ ὃ γε ἐξ ἀρχῆς ἐτιθέμεθα σωφροσύνην εἶναι, τὸ εἰδέναι ἅ τε οἶδεν καὶ ἃ μὴ οἶδεν, μὴ ἀποστερήσωμεν, ἀλλὰ δῶμεν· καὶ πάντα ταῦτα δόντες ἔτι βέλτιον σκεψώμεθα εἰ ἄρα τι καὶ ἡμᾶς ὀνήσει τοιοῦτον ὄν. ἃ γὰρ νυνδὴ ἐλέγομεν, ὡς μέγα ἂν εἴη ἀγαθὸν ἢ σωφροσύνη εἰ τοιοῦτον εἴη, ἡγουμένη διοικήσεως καὶ οἰκίας καὶ πόλεως, οὗ μοι δοκοῦμεν, ὦ Κριτία, καλῶς ὠμολογήκεναι. πῶς δὴ; ἢ δ' ὅς. ὅτι, ἦν δ' ἐγώ, ῥαδίως ὠμολογήσαμεν μέγα τι ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις εἰ ἕκαστοι ἡμῶν, ἃ μὲν ἴσασιν, πράττειν ταῦτα, ἃ δὲ μὴ ἐπίσταντο, ἄλλοις παραδίδοῖεν τοῖς ἐπισταμένοις. οὐκ οὖν, ἔφη, καλῶς ὠμολογήσαμεν; οὗ μοι δοκοῦμεν, ἦν δ' ἐγώ. ἄτοπα λέγεις ὡς ἀληθῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. νῆ τὸν κύνα, ἔφην, καὶ ἐμοὶ τοι δοκεῖ οὕτω, κἀνταῦθα καὶ ἄρτι ἀποβλέψας ἄτοπ' ἅττ' ἔφην μοι προφαίνεσθαι, καὶ ὅτι φοβοίμην μὴ οὐκ ὀρθῶς σκοποῖμεν.

ὥς ἀληθῶς γάρ, εἰ ὅτι μάλιστα τοιοῦτόν ἐστιν ἡ σωφροσύνη, οὐδέν μοι δῆλον εἶναι δοκεῖ ὅτι ἀγαθὸν ἡμᾶς ἀπεργάζεται. πῶς δῆ; ἢ δ' ὅς. λέγε, ἵνα καὶ ἡμεῖς εἰδῶμεν ὅτι λέγεις. οἶμαι μὲν, ἦν δ' ἐγώ, ληρεῖν με · ὅμως τό γε προφανόμενον ἀναγκαῖον σκοπεῖν καὶ μὴ εἰκῇ παριέναι, εἴ τις γε αὐτοῦ καὶ σμικρὸν κήδεται. καλῶς γάρ, ἔφη, λέγεις. ἄκουε δῆ, ἔφην, τὸ ἐμὸν ὄναρ, εἴτε διὰ κεράτων εἴτε δι' ἐλέφαντος ἐλήλυθεν. εἰ γὰρ ὅτι μάλιστα ἡμῶν ἄρχοι ἡ σωφροσύνη, οὕσα οἶαν νῦν ὀρίζομεθα, ἄλλο τι κατὰ τὰς ἐπιστήμας πάντ' ἂν πράττειτο, καὶ οὔτε τις κυβερνήτης φάσκων εἶναι, ὦν δὲ οὐ, ἐξαπατῶ ἂν ἡμᾶς, οὔτε ἰατρὸς οὔτε στρατηγὸς οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς, προσποιοῦμενός τι εἰδέναι ὃ μὴ οἶδεν, λανθάνοι ἂν · ἐκ δὲ τούτων οὕτως ἐχόντων ἄλλο ἂν ἡμῖν τι συμβαίνοι ἢ ὑγιέσιν τε τὰ σώματα εἶναι μᾶλλον ἢ νῦν, καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ κινδυνεύοντας καὶ ἐν πολέμῳ σφῆζεσθαι, καὶ τὰ σκεύη καὶ τὴν ἀμπεχόνην καὶ ὑπόδεσιν πᾶσαν καὶ τὰ χρήματα πάντα τεχνικῶς ἡμῖν εἰργασμένα εἶναι καὶ ἄλλα πολλὰ διὰ τὸ ἀληθινοῖς δημιουργοῖς χρῆσθαι; εἰ δὲ βούλοιό γε, καὶ τὴν μαντικὴν εἶναι συγχωρήσωμεν ἐπιστήμην τοῦ μέλλοντος ἔσσεσθαι, καὶ τὴν σωφροσύνην, αὐτῆς ἐπιστατοῦσαν, τοὺς μὲν ἀλαζόνας ἀποτρέπειν, τοὺς δὲ ὥς ἀληθῶς μάντις καθιστάναι ἡμῖν προφήτας τῶν μελλόντων. κατεσκευασμένον δὲ οὕτω τὸ ἀνθρώπινον γένος ὅτι μὲν ἐπιστημόνως ἂν πράττοι καὶ ζῶῃ, ἔπομαι—ἡ γὰρ σωφροσύνη φυλάττουσα οὐκ ἂν ἐρή παρεμπίπτουσαν τὴν ἀνεπιστημοσύνην συνεργὸν ἡμῖν εἶναι—ὅτι δ' ἐπιστημόνως ἂν πράττοντες εὖ ἂν πράττοιμεν καὶ εὐδαιμονοῖμεν, τοῦτο δὲ οὕτω δυνάμεθα μαθεῖν, ὧ φίλε Κριτία. ἀλλὰ μέντοι, ἢ δ' ὅς, οὐ ῥαδίως εὐρήσεις ἄλλο τι τέλος τοῦ εὖ πράττειν, ἔαν τὸ ἐπιστημόνως ἀτιμάσης. σμικρὸν τοίνυν με, ἦν δ' ἐγώ, ἔτι προσδίδαξον. τίνος ἐπιστημόνως λέγεις; ἢ σκυτῶν τομῆς; μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ἀλλὰ χαλκοῦ ἐργασίας; οὐδαμῶς. ἀλλὰ ἐρίων ἢ ξύλων ἢ ἄλλου τοῦ τῶν τοιούτων; οὐ δῆτα. οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἔτι ἐμμένομεν τῷ λόγῳ τῷ εὐδαιμόνα εἶναι τὸν ἐπιστημόνως ζῶντα. οὗτοι γὰρ ἐπιστημόνως ζῶντες οὐχ ὁμολογοῦνται παρὰ σοῦ εὐδαιμόνες εἶναι, ἀλλὰ περὶ τινων ἐπιστημόνως ζῶντα σὺ δοκεῖς μοι ἀφορίζεσθαι τὸν εὐδαιμόνα.

καὶ ἴσως λέγεις ὃν νυνδὴ ἐγώ ἔλεγον, τὸν εἰδότα τὰ μέλλοντα ἔσσεσθαι πάντα, τὸν μάντιν. τοῦτον ἢ ἄλλον τινὰ λέγεις; καὶ τοῦτον ἔγωγε, ἔφη, καὶ ἄλλον. τίνα; ἦν δ' ἐγώ. ἄρα μὴ τὸν τοιόνδε, εἴ τις πρὸς τοῖς μέλουσιν καὶ τὰ γεγονότα πάντα εἰδείη καὶ τὰ νῦν ὄντα, καὶ μηδὲν ἀγνοοῖ; θῶμεν γάρ τινα εἶναι αὐτόν. οὐ γὰρ οἶμαι τούτου γε ἔτι ἂν εἴποις οὐδένα ἐπιστημονέστερον ζῶντα εἶναι. οὐ δῆτα. τότε δὲ ἔτι προσποθῶ, τίς αὐτόν τῶν ἐπιστημῶν ποιεῖ εὐδαιμόνα; ἢ ἅπασαι ὁμοίως; οὐδαμῶς ὁμοίως, ἔφη. ἀλλὰ ποία μάλιστα; ἢ τί οἶδεν καὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν γεγονότων καὶ τῶν μελλόντων ἔσσεσθαι; ἄρά γε ἢ τὸ πεττευτικόν; ποῖον, ἢ δ' ὅς, πεττευτικόν; ἀλλ' ἢ τὸ λογιστικόν; οὐδαμῶς. ἀλλ' ἢ τὸ ὑγιεινόν; μᾶλλον, ἔφη. ἐκείνη δ' ἦν λέγω μάλιστα, ἦν δ' ἐγώ, ἢ τί; ἢι τὸ ἀγαθόν, ἔφη, καὶ

τὸ κακόν. ὦ μιαρέ, ἔφην ἐγώ, πόλαι με περιέλκεις κύκλω, ἀποκρυπτόμενος ὅτι οὐ τὸ ἐπιστημόνως ἦν ζῆν τὸ εὖ πράττειν τε καὶ εὐδαιμονεῖν ποιοῦν, οὐδὲ συμπασῶν τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ἀλλὰ μῖς οὔσης ταύτης μόνον τῆς περὶ τὸ ἀγαθόν τε καὶ κακόν. ἐπεί, ὦ Κριτία, εἰ 'θέλεις ἐξελεῖν ταύτην τὴν ἐπιστήμην ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ἥττόν τι ἢ μὲν ἰατρικὴ ὑγιαίνειν ποιήσει, ἢ δὲ σκυτικὴ ὑποδεδέσθαι, ἢ δὲ ὑφαντικὴ ἡμφιέσθαι, ἢ δὲ κυβερνητικὴ κωλύσει ἐν τῇ θαλάττῃ ἀποθνήσκειν καὶ ἡ στρατηγικὴ ἐν πολέμῳ; οὐδὲν ἥττον, ἔφην. ἀλλ', ὦ φίλε Κριτία, τὸ εὖ γε τούτων ἕκαστα γίγνεσθαι καὶ ὠφελίμως ἀπολελοιπὸς ἡμᾶς ἔσται ταύτης ἀπούσης. ὀληθῇ λέγεις. οὐχ αὕτη δέ γε, ὡς ἔοικεν, ἐστὶν ἡ σωφροσύνη, ἀλλ' ἥς ἔργον ἐστὶν τὸ ὠφελεῖν ἡμᾶς. οὐ γὰρ ἐπιστημῶν γε καὶ ἀνεπιστημοσυνῶν ἡ ἐπιστήμη ἐστίν, ἀλλὰ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ. ὥστε εἰ αὕτη ἐστὶν ὠφελίμος, ἡ σωφροσύνη ἄλλο τι ἂν εἴη ἢ ὠφελίμη ἡμῖν. τί δ', ἢ δ' ὅς, οὐκ ἂν αὕτη ὠφελοῖ; εἰ γὰρ ὅτι μάλιστα τῶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ σωφροσύνη, ἐπιστατεῖ δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις, καὶ ταύτης δῆπου ἂν ἄρχουσα τῆς περὶ τὰγαθὸν ἐπιστήμης ὠφελοῖ ἂν ἡμᾶς. ἢ καὶ ὑγιαίνειν ποιοῖ, ἦν δ' ἐγώ, αὕτη, ἀλλ' οὐχ ἡ ἰατρικὴ; καὶ τᾶλλα τὰ τῶν τεχνῶν αὕτη ἂν ποιοῖ, καὶ οὐχ αἱ ἄλλαι τὸ αὐτῆς ἔργον ἔχαστη; ἢ οὐ πόλαι διεμαρτυρόμεθα ὅτι ἐπιστήμης μόνον ἐστὶν καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἐπιστήμη, ἄλλου δὲ οὐδενός. οὐχ οὕτω; φαίνεται γε. οὐκ ἄρα ὑγείας ἔσται δημιουργός; οὐ δῆτα.

ἄλλης γὰρ ἦν τέχνης ὑγεία. ἢ οὐ; ἄλλης. οὐδ' ἄρα ὠφείας, ὦ ἑταῖρε. ἄλλη γὰρ αὖ ἀπέδομεν τοῦτο τὸ ἔργον τέχνῃ νυνδῇ. ἢ γάρ; πάνυ γε. πῶς οὖν ὠφελίμος ἔσται ἡ σωφροσύνη, οὐδεμιᾶς ὠφείας οὔσα δημιουργός; οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, εἰκέν γε. ὁρᾷς οὖν, ὦ Κριτία, ὡς ἐγὼ πόλαι εἰκότως ἐδεδοίκα καὶ δικαίως ἐμαυτὸν ἠτιώμην ὅτι οὐδὲν χρηστὸν περὶ σωφροσύνης σκοπῶ; οὐ γὰρ ἂν που ὁ γε κάλλιστον πάντων ὁμολογεῖται εἶναι, τοῦτο ἡμῖν ἀνωφελὲς ἐφάνη, εἰ τι ἐμοῦ ὄφελος ἦν πρὸς τὸ καλῶς ζητεῖν. νῦν δὲ πανταχῇ γὰρ ἠττώμεθα, καὶ οὐ δυνάμεθα εὐρεῖν ἐφ' ὅτῳ ποτὲ τῶν ὄντων ὁ νομοθέτης τοῦτο τοῦνομα ἔθετο, τὴν σωφροσύνην. καίτοι πολλά γε συγκεχωρήκαμεν οὐ συμβαίνονθ' ἡμῖν ἐν τῷ λόγῳ. καὶ γὰρ ἐπιστήμην ἐπιστήμης εἶναι συνεχωρήσαμεν, οὐκ ἑῶντος τοῦ λόγου οὐδὲ φάσκοντος εἶναι. καὶ ταύτη αὖ τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἔργα γινώσκειν συνεχωρήσαμεν, οὐδὲ τοῦτ' ἑῶντος τοῦ λόγου, ἵνα δὴ ἡμῖν γένοιτο ὁ σώφρων ἐπιστήμων ὢν τε οἶδεν ὅτι οἶδεν, καὶ ὢν μὴ οἶδεν ὅτι οὐκ οἶδεν. τοῦτο μὲν δὴ καὶ παντάπασι μεγαλοπρεπῶς συνεχωρήσαμεν, οὐδ' ἐπισκεψάμενοι τὸ ἀδύνατον εἶναι ἅ τις μὴ οἶδεν μηδαμῶς, ταῦτα εἰδέναι ἁμῶς γέ πως. ὅτι γὰρ οὐκ οἶδεν, φησὶν αὐτὰ εἰδέναι ἢ ἡμετέρα ὁμολογία. καίτοι, ὡς ἐγώμαι, οὐδενὸς ὅτου οὐχὶ ἀλογώτερον τοῦτ' ἂν φανείη. ἀλλ' ὅμως οὕτως ἡμῶν εὐθητικῶν τυχοῦσα ἡ ζήτησις καὶ οὐ σκληρῶν, οὐδὲν τι μᾶλλον εὐρεῖν δύνатаι τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τοσοῦτον κατεγέλασεν αὐτῆς, ὥστε ὁ ἡμεῖς πόλαι συνομολογοῦντες καὶ

συμπλάττοντες ἐτιθέμεθα σωφροσύνην εἶναι, τοῦτο ἡμῖν πάνυ ὑβριστικῶς ἀνωφελές ὄν ἀπέφαινε. τὸ μὲν οὖν ἐμὸν καὶ ἤττον ἀγανακτῶ · ὑπὲρ δὲ σοῦ, ἣν δ' ἐγώ, ὦ Χαρμίδη, πάνυ ἀγανακτῶ, εἰ σὺ τοιοῦτος ὢν τὴν ἰδέαν καὶ πρὸς τούτῳ τὴν ψυχὴν σωφρονέστατος, μηδὲν ὀνήσῃ ἀπὸ ταύτης τῆς σωφροσύνης μηδὲ τί σ' ὠφελήσῃ ἐν τῷ βίῳ παροῦσα. ἔτι δὲ μᾶλλον ἀγανακτῶ ὑπὲρ τῆς ἐπωδῆς ἣν παρὰ τοῦ Θρακὸς ἔμαθον, εἰ μηδενὸς ἀξίου πράγματος οὔσαν αὐτὴν μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐμάνθανον. ταῦτ' οὖν πάνυ μὲν ἔστι οὐκ οἶομαι οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ἐμὲ φαῦλον εἶναι ζητητὴν · ἐπεὶ τὴν γε σωφροσύνην μέγα τι ἀγαθὸν εἶναι, καὶ εἴπερ γε ἔχεις αὐτό, μακάριον εἶναι σε.

ἀλλ' ὅρα εἰ ἔχεις τε καὶ μηδὲν δέῃ τῆς ἐπωδῆς · εἰ γὰρ ἔχεις, μᾶλλον ἂν ἔγωγέ σοι συμβουλεύσαιμι ἐμὲ μὲν λῆρον ἡγεῖσθαι εἶναι καὶ ἀδύνατον λόγῳ ὀτιοῦν ζητεῖν, σεαυτὸν δέ, ὅσῳ περ σωφρονέστερος εἴ, τοσούτῳ εἶναι καὶ εὐδαιμονέστερον. καὶ ὁ Χαρμίδης, ἀλλὰ μὰ Δί', ἣ δ' ὅς, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδα οὔτ' εἰ ἔχω οὔτ' εἰ μὴ ἔχω · πῶς γὰρ ἂν εἰδείην ὅ γε μηδ' ὑμεῖς οἴοι τέ ἐστε ἐξευρεῖν ὅτι ποτ' ἔστιν, ὡς φῆς σὺ; ἐγὼ μέντοι οὐ πάνυ σοι πείθομαι, καὶ ἐμαυτόν, ὦ Σώκρατες, πάνυ οἶμαι δεῖσθαι τῆς ἐπωδῆς, καὶ τό γ' ἐμὸν οὐδὲν καλῶς ἐπάδεσθαι ὑπὸ σοῦ ὅσαι ἡμέραι, ἕως ἂν φῆς σὺ ἱκανῶς ἔχειν. εἶεν · ἀλλ', ἔφη ὁ Κριτίας, ὦ Χαρμίδη, ἣν δρᾷς τοῦτο ἔμοιγ' ἔσται τοῦτο τεκμήριον ὅτι σωφρονεῖς, ἣν ἐπάδειν παρέχῃς Σωκράτει καὶ μὴ ἀπολείπῃ τούτου μήτε μέγα μήτε σμικρόν. ὡς ἀκολουθήσοντος, ἔφη, καὶ μὴ ἀπολειψομένου · δεινὰ γὰρ ἂν ποιοίην, εἰ μὴ πειθοίμην σοὶ τῷ ἐπιτρόπῳ καὶ μὴ ποιοίην ἃ κελεύεις. ἀλλὰ μὴν, ἔφη, κελεύω ἔγωγε. ποιήσω τοίνυν, ἔφη, ἀπὸ ταυτησὶ τῆς ἡμέρας ἀρξάμενος. οὔτοι, ἣν δ' ἐγώ, τί βουλευέσθον ποιεῖν; οὐδέν, ἔφη ὁ Χαρμίδης, ἀλλὰ βεβουλευμέθα. βιάσῃ ἄρα, ἣν δ' ἐγώ, καὶ οὐδ' ἀνάχρισίν μοι δώσεις; ὡς βιασομένου, ἔφη, ἐπειδὴ περ ὅδε γε ἐπιτάττει · πρὸς ταῦτα σὺ αὖ βουλεύου ὅτι ποιήσεις. ἀλλ' οὐδεμία, ἔφην ἐγώ, λείπεται βουλή · σοὶ γὰρ ἐπιχειροῦντι πράττειν ὀτιοῦν καὶ βιαζομένῳ οὐδεὶς οἶός τ' ἔσται ἐναντιοῦσθαι ἀνθρώπων. μὴ τοίνυν, ἣ δ' ὅς, μηδὲ σὺ ἐναντιοῦ. οὐ τοίνυν, ἣν δ' ἐγώ, ἐναντιώσομαι.

